

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння в
англійськомовному кінодискурсі та шляхи їх передачі українською мовою (на
матеріалі американського серіалу A Good Doctor ‘Гарний лікар’»

Студентки групи МПа 06-21
факультету германської філології і
перекладу
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Шугонцевої Юлії Олександрівни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2022 року

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
старший викладач Подсевак К. С.

Н.К.
Завідувач кафедри теорії і практики перекладу
з англійської мови

_____ доц. Мелько Х.Б.
(підпис) (ПІБ)

Національна шкала
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from the English Language

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Lingual and stylistic means of expressing misunderstanding in English-language film discourse and ways of their transfer into Ukrainian (case study of A Good Doctor American series)”

Group MPa 06-21
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Julia A. Shuhontseva

Research supervisor:
K.S. Podsevak
Candidate of Philology,
Associate Professor

Kyiv – 2022

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Затверджую:

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

_____ (підпис)

к.ф.н., доц. Мелько Х.Б.
“10” вересня 2021 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) I курсу Мпа 06-21 групи факультету германської філології і перекладу
КНЛУ

Шугонцевої Юлії Олександрівни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Тема роботи _____ Лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння в англійськомовному кінодискурсі та шляхи їх передачі українською мовою (на матеріалі американського серіалу A Good Doctor ‘Гарний лікар’)

Науковий керівник Подсевак Катерина Сергіївна

Дата видачі завдання _____ “10” вересня 2021 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2021 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2021 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2021 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2022 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2022 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2022 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	07 жовтня 2022 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2022 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2022 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ I _____ курсу групи МПа 06-21 факультету германської філології і перекладу спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Шугонцевої Юлії Олександрівни
(ПІБ студента)

за темою Лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння в англійськомовному кінодискурсі та шляхи їх передачі українською мовою (на матеріалі американського серіалу A Good Doctor ‘Гарний лікар’)

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	_____ усі компоненти присутні , _____ один компонент відсутній _____ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ незначні помилки в оформленні _____ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ____ ” _____ 2022 рік

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) _____ I _____ курсу групи Мпа 06-21 факультету германської філології і перекладу

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Шугонцевої Юлії Олександрівни
(ПІБ студента)

за темою Лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння в англійськомовному кінодискурсі та шляхи їх передачі українською мовою (на матеріалі американського серіалу А Good Doctor ‘Гарний лікар’)

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____ (ПІБ рецензента)

_____ (підпис рецензента)

” ____ ” _____ 2022 р

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ НЕРОЗУМІННЯ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.....	4
1.1 Лінгвостилістичне нерозуміння як перекладознавча проблема.....	4
1.2 Перекладацькі стратегії відтворення нерозуміння.....	10
1.3 Особливості медійного дискурсу та специфіка його перекладу.....	16
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2	
ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ ЗАСОБІВ НЕРОЗУМІННЯ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ.....	24
2.1 Семантична класифікація засобів нерозуміння у медійному дискурсі.....	24
2.2 Семантичні зміни засобів нерозуміння у медійному дискурсі.....	30
2.3 Прагматичні функції засобів нерозуміння у медійному дискурсі.....	36
Висновки до розділу 2.....	42
РОЗДІЛ 3	
ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ НЕРОЗУМІННЯ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ.....	44
3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою засобів нерозуміння у перекладах текстів англomовного медійного дискурсу.....	44
3.2 Застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій засобів нерозуміння у перекладі текстів англomовного медійного дискурсу.....	53
Висновки до розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	71
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	74

ДОДАТОК

Лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння в американському серіалі A Good Doctor ‘Гарний лікар’ та їх відтворення в українськомовному перекладі.....	75
SUMMARY.....	83

ВСТУП

Незважаючи на те, що лінгвостилістичне нерозуміння як явище було широко вивчено, способам уникнення проблем розуміння, особливо в міжкультурній комунікації, до цього часу приділяли обмежену увагу. Ця кваліфікаційна робота має на меті заповнити цю прогалину шляхом вивчення як лінгвостилістичних засобів вираження непорозумінь, так і способів, за допомогою яких їх можна подолати.

Тема лінгвістичних нерозумінь при перекладі з англійської мови на українську й досі є актуальною для вивчення. Дослідження, проведенні в даній кваліфікаційній роботі, можливо буде використати для подальшого вивчення та аналізу в перекладознавстві та лінгвістиці, а також для написання наукової літератури та посібників.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити, описати та встановити методи перекладу лінгвостилістичних вираження непорозумінь з англійської мови на українську на матеріалі американського серіалу ‘Гарний лікар’.

Об’єкт дослідження – лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння, які викликають непорозуміння при перекладі їх з англійської на українську мову.

Предмет дослідження – пошук способів перекладу лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь з англійської мови на українську (на матеріалі американського серіалу ‘Гарний лікар’).

Методи дослідження, які будуть використані в даній роботі – еквівалентне відтворення українською мовою засобів нерозуміння у перекладах текстів англомовного медійного дискурсу та перекладацькі трансформації для збереження прагматичних функцій засобів нерозуміння у перекладі текстів. Методологічною основою наукових досліджень стануть дослідження в галузі медійного дискурсу. Ці методи обрані для достовірності триманих результатів та висновків стосовно дослідження.

Одержані результати дослідження спрямовано на подальше вдосконалення та розвиток пошуку вирішення проблематики перекладу лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь англійської мови на українську. Зібраний матеріал може бути використаний у теоретичних курсах з вивчення медійного дискурсу, перекладознавстві, лінгвістиці, а також у науково-дослідній роботі студентів. Теоретичне значення роботи полягає в тому, що вона робить певний внесок у подальшу розробку проблем перекладу лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь, актуальних для сучасного англомовного медійного дискурсу.

У результаті вивчення предмету дослідження буде одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу в вищих навчальних закладах (розділи «Еквівалентний переклад», «Перекладацькі трансформації»).

Завдання, які поставлені для вирішення за допомогою цього дослідження:

- 1) буде висвітлено поняття лінгвостилістичного нерозуміння;
- 2) буде обговорено теорію перекладу лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь;
- 3) буде обговорено теорію медійного дискурсу;
- 4) буде проведено аналіз трансформацій та еквівалентності при перекладі лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь;
- 5) буде проаналізовано актуальність даної проблеми та місце лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь у медійному дискурсі.

Кваліфікаційна робота магістра складається з двох титульних листів, плану, вступу, трьох розділів з підрозділами та висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, трьох списків використаних джерел, трьох додатків та резюме. У Вступі визначається основна мета роботи та її стисла характеристика і опис. У Розділі 1 висвітлюється теоретична сторона дослідження. Він містить теоретичне підґрунтя, посилання на наукові праці та характеристику основних термінів і понять. У Розділі 2 аналізується аналітична

сторона дослідження. Цей розділ має більш практичний характер та висвітлює об'єкт дослідження. У Розділі 3 наводяться приклади фрагментів англійської мови на досліджувану тематику та пошук способів їх перекладу, а також доцільність використання саме цих способів при перекладі. У Висновку надається стисла характеристика підсумку проведеного дослідження та даються відповіді на питання, поставлені у Вступі. Додатки містять 100 речень іноземною мовою з досліджуваним лінгвістичним явищем за проблематикою даної кваліфікаційної роботи та їх переклад українською мовою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ НЕРОЗУМІННЯ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Лінгвостилістичне нерозуміння як перекладознавча проблема

Нерозуміння виникає тоді, коли слухач не може правильно зрозуміти пропозицію, яку мовець висловлює у висловлюванні. У розмовах з оточуючими часто виникають непорозуміння з різних причин. Щоб уникнути непорозуміння і досягти успішної комунікації, мовці і слухачі повинні досягти певної форми взаєморозуміння. Ці спроби досягти взаєморозуміння в спілкуванні можуть, однак, піти не так, як заплановано [37: 269] і можуть спричинити непорозуміння. Непорозуміння може розважити, але часто воно викликає збентеження. Зазвичай мова описується як засіб, за допомогою якого людина вчиться організовувати досвід і думки. Воно стоїть у центрі багатьох когнітивних, афективних і соціальних факторів, які формують спілкування [23: 201]. Таким чином, одне з найважливіших застосувань мови полягає в успішному спілкуванні між людьми, як для тих, яких ця мова є рідною, так і для тих, для кого вона є іноземною [15: 59].

Вважається, що причиною нерозуміння є невідповідності, які виникають під час розуміння, і втручання емоцій у розуміння. Ця гіпотеза впливає з того факту, що розуміння мови складніше, ніж ми можемо думати. Воно включає в себе паралінгвістичні підказки, жести, міміку, рухи тіла та підказки, що надаються фізичним навколишнім середовищем.

Незважаючи на те, що непорозуміння як таке було широко вивчено, способам уникнення проблем непорозуміння, особливо в міжкультурній комунікації, дотепер приділяли обмежену увагу. Проблеми розуміння спонукали до величезної кількості досліджень у лінгвістиці, але набагато менше досліджень інстинктивних стратегій попередження та відновлення, які люди використовують, щоб уникнути неправильного розуміння. Лінгвістичні

дані зазвичай збираються з відносно публічних контекстів, залишаючи менш дослідженим один із найважливіших аспектів людського життя: приватну сферу.

Тільки в Європі понад 3 мільйони людей мають партнера іншої національності, а 2 мільйони студентів зустріли свого партнера для довгострокових стосунків під час програми обміну. Оскільки англійська мова домінує як мова, якою європейці, швидше за все, зможуть розмовляти, спільною мовою цих партнерів часто є англійська як лінгва франка (АЛФ).

Коли спілкуються носії з різних мовних культур, зазвичай очікується, що виникнуть непорозуміння [16: 85]. Проте дослідження АЛФ виявили, що її мовці демонструють кооперативність і готовність пристосуватися до своїх співрозмовників [18: 48]. Вони виявляють можливі неприємні повороти та використовують різні стратегії явності, щоб подолати проблеми непорозуміння [21: 11]. Однак деякі вчені стверджують, що люди, які говорять на АЛФ, зазвичай не звертають уваги на комунікативні проблеми, хоча здається, що вони досягають спільного розуміння [22: 13].

За Вейгандом, «непорозуміння – це форма розуміння, яка частково або повністю відхиляється від того, про що мав намір повідомити мовець» [26: 69]; це спосіб розуміння висловлювання мовця, а не полярна протилежність розумінню [24: 85]. Непорозуміння можуть мати місце на різних рівнях значущості щодо змісту, рамки, наміру та способу висловлювання та бути спричинені різними причинами, включаючи неправильну вимову та неправильне сприйняття [35: 295–305], двозначність, проблеми зі знанням, організації тем та труднощі із фокусуванням [24: 18]. Крім того, непорозуміння завжди є непрямими [6: 217]: тригери, які перешкоджають розумінню в одній ситуації, можуть полегшити розуміння в інших.

Непорозуміння істотно відрізняються від нерозуміння, коли слухач не може зрозуміти значення мовця [29: 184]. Фундаментальна відмінність між ними полягає в тому, що під час непорозуміння слухач не усвідомлює, що його або її розуміння не збігається з розумінням мовця, тоді як при

нерозумінні слухач усвідомлює цю невідповідність [28: 79]. У світлі цього непорозуміння є більш серйозним явищем, ніж нерозуміння: слухач, який уже неправильно зрозумів висловлювання мовця, припускає, що він або вона зрозумів його правильно, і реагуватиме відповідно до цієї хибної інтерпретації – не так, як передбачав мовець. Навпаки, якщо слухач розуміє, що він або вона недостатньо зрозумів висловлювання, він або вона може розпочати цикл роз'яснень і підтримувати основну розмову в правильному руслі.

Коли мовець вимовляє висловлювання, слухач більш-менш несвідомо робить інтерпретацію того, що, на його думку, було повідомлено. Це припущення або часткове/неповне розуміння називається «передчуттям». Слухач може пройти певні міркування або перейти безпосередньо до прийняття чи сумніву передчуття. Якщо передчуття достатньо правильне, настає розуміння. Як стверджує Хамфріс-Джонс, «розуміння не є абсолютним, але допускає ступінь, тому, частково розуміючи висловлювання, можна насправді зрозуміти його достатньо правильно, щоб знати, що мав на увазі той, хто сказав своє висловлювання» [33: 9]. Навпаки, якщо прийняте передчуття дуже розходиться з тим, що мав намір повідомити оратор [35: 306], виникає непорозуміння.

Якщо слухач ставить під сумнів своє передчуття або вважає його недостатнім (тобто нерозуміння), він або вона може запросити роз'яснення та зрозуміти правильне значення за допомогою одного або кількох циклів роз'яснення. Для аналітика запити на роз'яснення можуть бути цінними маркерами недостатнього розуміння. Однак вони не виявляють непорозуміння як таких, а лише спроби прийти до взаєморозуміння та уникнути критичних непорозуміння. З іншого боку, якщо слухач утримується від початку послідовності роз'яснень або будь-яким способом сигналізує про нерозуміння, недостатнє розуміння стає важко виявити. Особливо в ситуаціях, коли слухач боїться втратити обличчя, зізнаючись, що не зрозумів, коли він або вона робить незрозуміле висловлювання неважливим або

сподівається, що питання буде з'ясовано пізніше в розмові. Тоді нерозуміння може залишитися непоміченим і призвести до подальших проблем, пов'язаних з цим.

Якщо слухач висловлює своє передчуття або дає інтерпретацію сенсу висловлювання мовця, той може виявити можливі розбіжності з попередніми висловлюваннями і, таким чином, припустити, що відбулося непорозуміння [24: 82]. Такі явно виражені непорозуміння Лінелл називає відкритими непорозуміннями. Якщо непорозуміння не висловлюється вербалізовано, але стають очевидним через непрямі відображення, такі як незв'язність і затримки в діалозі, ознаки невпевненості, роздратування, дискомфорту тощо, це можна визначити як приховане непорозуміння. У прихованому непорозумінні у взаємодії не можна виявити жодних помітних слідів, але фактична розбіжність між співрозмовниками залишається [25: 187–188].

Багато досліджень сходяться на думці, що більшість непорозумінь врешті-решт буде виправлено [20: 99], зазвичай у третій черзі [36: 87], тобто відразу після того, як слухач виголосив нестандартне зауваження щодо того, що сказав оратор, або пізніше, якщо є піддіалоги чи інші тимчасові висловлювання [17: 38]. Часто доповідачі усвідомлюють слабкі місця у своїй промові та можуть визначити компоненти, які призводять до непорозумінь на місці. Потім вони можуть використати виправлення та підкреслити відповідний вміст [13: 31], щоб зробити виправлення більш явним для співрозмовника.

Словникове визначення непорозуміння, «нездатність зрозуміти щось правильно» [12: 94], означає, що непорозуміння є провиною слухача, тобто він або вона зробив помилкові висновки з висловлювань мовця. Однак у таких ідеалістичних умовах майже ніколи не виникають непорозуміння. Висловлювання мовця могли не виражати те, що він або вона мав намір повідомити, або (відсутність) контекстуальної та ситуативної підтримки могли підштовхнути розуміння слухача до непорозуміння [11: 86]. У нормальній комунікативній ситуації можна очікувати, що співрозмовники

дотримуватимуться принципу співпраці Грайса, який загалом розділений на чотири принципи: (1) кількість: висловлювання має бути достатньо інформативним, але не надто; (2) якість: уникати брехні або говорити щось, до чого немає доказів; (3) відношення: бути актуальним; і (4) спосіб: уникайте неясності, двозначності, багатозначності та будьте впорядкованими [9: 26–7]. Ці розмовні сентенції та загальна мета чи напрямок розмови зазвичай збираються з контекстуальних підказок: просодичних явищ (наприклад, інтонації) і наголосу та інших вербальних та невербальних індексальних знаків, які обрамляють мовлення [7: 95]. Однак ці висновки завжди локалізовані, пов'язані з контекстом і, певною мірою, з культурою; їх розвиток потребує спільного досвіду. Зрештою, навіть якщо співрозмовники сповнені рішучості співпрацювати та допомагати один одному у взаємодії, вони все одно можуть цього не зробити і, в кінцевому підсумку, неправильно розуміти один одного, якщо вони не поділяють однакові конвенції контекстуалізації.

Мустайокі [6: 218] вважає, що основною причиною непорозумінь є «егоцентризм» мовця: цілі мовця егоцентричні, він або вона надто «економний» і «ледачий», щоб стежити за реакцією реципієнта та планувати відповідно подальші повороти розмови [6: 228]. Він стверджує, що мовці також можуть очікувати, що співрозмовник зрозуміє більше, ніж він або вона насправді розуміє, виходячи з великої кількості знань, якими вони вже діляться, і, таким чином, стикаються із загальною помилкою. Крім того, Мустайокі стверджує, що відкрита взаємодія може лише досягти успіху завдяки активному моніторингу та ретельному плануванню одержувачів – висловлювання слід усунути, додавши детальну інформацію. Однак його теорія не помічає важливості спільних конвенцій контекстуалізації: навіть якщо мовці стежать за реакцією один одного та намагаються відповідним чином адаптувати повідомлення (і таким чином виявляють що завгодно, крім егоцентризму), розуміння не гарантується, якщо мовці по-різному інтерпретують сигнали контекстуалізації. Таким чином, можна очікувати, що

незнайомі люди застосовують менш егоцентричні стратегії та уважніше спостерігають за розмовою, ніж ті, хто вже знає один одного. З іншого боку, незнайомці можуть неохоче вирішувати проблеми спілкування та просити роз'яснень, що, у свою чергу, може спричинити тривалі непорозуміння. За словами Фоппи [1: 152], загальною проблемою є те, що перевірки розуміння не відбуваються в діалозі так часто, як хотілося б. Паралельно, у міру того, як співрозмовники стають все більш знайомими один з одним, вони повинні починати легше розуміти один одного, передбачати поведінку один одного та просити роз'яснень, коли виникають проблемні висловлювання. Однак ми також можемо передбачити, що вони більше не стежать один за одним так ретельно, оскільки вони все одно сподіваються зрозуміти один одного, що, знову ж таки, збільшує ймовірність непорозумінь.

1.2 Перекладацькі стратегії відтворення нерозуміння

Переклад вважається однією з найдавніших форм людської діяльності. Вважається, що в якийсь момент виникла потреба в міжмовному спілкуванні, і для цього були потрібні двомовні перекладачі. Спочатку переклад здійснювався лише в усній формі, але з появою писемності з часом об'єдналися як усні, так і письмові перекладачі.

Наявність письмових перекладів значною мірою сприяла розвитку цивілізації. Завдяки поширенню цих перекладених матеріалів інші народи мали змогу отримати доступ до їхніх культурних досягнень. Незважаючи на різноманітні теорії та спроби встановити його сутність, практика перекладу все ще далеко попереду галузі.

Перші теоретичні проблеми, з якими перекладачі зіткнулися, коли справа дійшла до перекладу, були представлені їм, щоб визначити їхні погляди на цю тему. Вони вірили, що рішення дозволить їм краще зрозуміти свою роботу. Цими двома основними проблемами, на мою думку, є стратегія перекладу та полеміка про переклад.

Перейдемо до обговорення стратегій перекладу. Стратегії перекладу включають основні завдання вибору іноземного тексту для перекладу та розробки методу його перекладу. Обидва ці завдання визначаються різними факторами: культурними, економічними, політичними. Проте багато різних стратегій, які виникли з часів античності, можливо, можна розділити на дві великі категорії. Проект перекладу може відповідати цінностям, які зараз домінують у культурі цільової мови, використовуючи консервативний і відверто асиміляційний підхід до іноземного тексту, привласнюючи його для підтримки вітчизняних канонів, видавничих тенденцій, політичних узгоджень. З іншого боку, перекладацький проект може чинити опір і мати на меті перегляд домінанту, спираючись на маргінальне, відновлюючи іноземні тексти, виключені вітчизняними канонами, відновлюючи залишкові цінності, такі як архаїчні тексти та методи перекладу, і культивує нові (наприклад,

нові культурні форми). Стратегії створення перекладів неминуче виникають у відповідь на національні культурні ситуації. Але деякі навмисно одомашнюють текст іноземної мови, тоді як інших можна описати як чужинців, спонукуваних бажанням зберегти мовні та культурні відмінності шляхом відхилення від переважаючих вітчизняних цінностей.

Стратегії одомашнення застосовувалися принаймні з часів Стародавнього Риму, коли, як зауважив Ніцше, «переклад був формою завоювання», а латинські поети, такі як Горацій і Проперцій, перекладали грецькі тексти «в римське сьогодні»: «у них не було часу на все ці дуже особисті речі та імена, та все, що можна вважати костюмом і маскою міста, узбережжя чи століття» [10: 37]. У результаті латинські перекладачі не лише видаляли культурно-специфічні маркери, але й додавали алюзії до римської культури та замінювали ім'я грецького поета своїм власним, видаючи переклад за текст, в оригіналі написаний латинською мовою.

Такі стратегії знаходять своїх найсильніших і найвпливовіших прихильників у французькій та англійській перекладацькій традиції, особливо протягом раннього сучасного періоду. Тут очевидно, що одомашнення передбачає дотримання вітчизняних літературних канонів як у виборі іншомовного тексту, так і в розробці методу перекладу.

Ніколя Перро Д'абланкур, плідний французький перекладач грецької та латинської мов, стверджував, що еліптичну стислість прози Тацита слід передавати вільно, вставляючи пояснювальні фрази та видаляючи відступи, щоб «уникнути образи делікатності нашої мови і правильності розуму» [9: 7]. Внутрішні цінності, які така стратегія вписувала в іноземний текст, були пов'язані з аристократичною літературною культурою, але вони також були виразно націоналістичними. Під впливом Д'Абланкура англійський перекладач сер Джон Денхем передав другу книгу «Енеїди» у вигляді героїчних двовіршів, стверджуючи, що «якщо Вергілію необхідно говорити англійською, то він повинен говорити не лише як людина цієї нації, але як людина свого віку» [5: 16]. Одомашнюючи іноземні тексти, Д'Абланкур і

Денхем не просто модернізували їх; обидва перекладачі фактично підтримували літературні стандарти соціальної еліти, будуючи культурну ідентичність своїх націй на основі архаїчних іноземних культур [17: 56].

Економічні міркування іноді лежать в основі стратегії одомашнення перекладу, але вони завжди залежать від поточних культурних і політичних подій. Величезний успіх, який привітала англійська версія роману італійського письменника Умберто Еко «Ім'я троянди» (1983), спонукав американських видавців шукати права на переклад подібних іноземних текстів на міжнародних книжкових ярмарках. Але найбільше успіху перекладу сприяло те, що розповідь Еко була знайома американським читачам, які люблять такі популярні жанри, як історичні романи та детективні таємниці.

Одомашнений переклад часто залучався на службу до конкретних внутрішніх завдань, імперіалістичних, євангельських, професійних. Сер Вільям Джонс, президент Азіатського товариства та адміністратор Ост-Індської компанії, переклав Інститути індуїстського права (1799) на англійську мову, щоб підвищити ефективність британського колоніалізму, побудувавши расистський образ індусів як ненадійних інтерпретаторів своєї рідної культури мови [4: 13].

Багатотомна англійська версія текстів Фрейда, відома як Стандартне видання (1953-74), асимілювала його ідеї з позитивізмом, який домінував у науках про людину в англо-американській культурі, і таким чином сприяла прийняттю психоаналізу в медичній професії та в академічній психології [3: 93].

Стратегію іноземного перекладу вперше було сформульовано в німецькій культурі під час класичного та романтичного періодів, можливо, найрішучішим філософом і теологом Фрідріхом Шлейєрмахером. У лекції 1813 року «Про різні методи перекладу» Шлейєрмахер стверджував, що «їх лише два. Або перекладач залишає автора в спокої, наскільки це можливо, і рухає читача до нього. Або він залишає читача у спокої, наскільки це

можливо, і рухає автора до нього» [2: 149]. Шлейермахер визнав, що більшість перекладів є одомашненням, етноцентричним зведенням іноземного тексту до культурних цінностей цільової мови, що повертає автора додому. Але він віддавав перевагу стратегії зарубіження, етнодевіантному тиску на ці цінності, щоб зареєструвати мовну та культурну відмінність іноземного тексту, відправляючи читача за кордон.

Французький теоретик Антуан Берман розглядав аргумент Шлейермахера як етику перекладу, що має на меті зробити перекладений текст місцем, де культурне інше не стирається, а проявляється – навіть якщо ця відмінність ніколи не може бути проявлена у своїх власних термінах, лише в термінах цільової мови [5: 87-91]. Бо хоча іноземний переклад прагне викликати відчуття іноземного, він обов'язково відповідає внутрішній ситуації, де він може бути призначений для обслуговування культурних і політичних завдань. Шлейермахер сам вважав цю перекладацьку стратегію важливою практикою пруського націоналістичного руху під час наполеонівських війн: він відчував, що вона могла б збагатити німецьку мову шляхом розвитку елітарної літератури, вільної від французького впливу, яка тоді домінувала в німецькій культурі, яка таким чином могла б щоб усвідомити свою історичну долю глобального панування [14: 91].

Проте оскільки Шлейермахер теоретизував переклад як місце культурної відмінності, а не як однорідність, яку міг передбачати його імперіалістичний націоналізм, він фактично рекомендував практику перекладу, яка підірвала б будь-яку мовну концепцію національної культури чи будь-який внутрішній порядок денний. Стратегія іноземного тексту може означати відмінність іноземного тексту лише через припущення опозиційної позиції щодо вітчизняного, викликаючи літературні канони, професійні стандарти та етичні норми мови перекладу. Отже, коли іноземний переклад відроджується німецькими теоретиками двадцятого століття, такими як Рудольф Паннвіц і Вальтер Бенджамін, він розглядається як інструмент культурних інновацій. Для Паннвіца, «перекладач робить фундаментальну

помилку, коли він підтримує стан, у якому перебуває його власна мова, замість того, щоб дозволити своїй мові сильно вплинути на чужу мову» [16: 242].

Визначення того, чи є проект перекладу одомашненням чи зарубіжним, однозначно залежить від детальної реконструкції культурної формації, у якій переклад виробляється та споживається; що є вітчизняним чи іноземним, можна визначити лише з посиланням на мінливу ієрархію цінностей у культурі цільової мови. Наприклад, іноземний переклад може являти собою історичну інтерпретацію іноземного тексту, що суперечить переважаючій думці критики. У вікторіанській суперечці, яка протиставила «Іліаду» Френсіса Ньюмена (1856) проти оксфордських лекцій Метью Арнольда «Про переклад Гомера» (1860), що було чужорідним у перекладі Ньюмена

полягало не лише в тому, що він використовував архаїзм, щоб вказати на історичну відмінність грецького тексту, але й у тому, що він представляв Гомера як популярного, а не елітарного поета. Ньюмен побудував архаїчний лексикон із широко читаних жанрів, таких як історичний роман; він вважав, що сер Вальтер Скотт був би ідеальним перекладачем Гомера. Однак Арнольд стверджував, що Гомера слід перекласти гекзаметрами та сучасною англійською мовою, щоб привести переклад у відповідність до сучасного академічного сприйняття грецького тексту. У той час як Ньюмен хотів звернутись до аудиторії, яка не була фахівцем і не академіком і складалася з різних соціальних груп, Арнольд мав на меті догодити вченим-класикам, які, на його думку, були єдиними читачами, кваліфікованими оцінювати переклади з класичних мов. Стратегія перекладу Ньюмена була іноземною, оскільки була популістською; переклад, якому віддав перевагу Арнольд, був одомашненим, тому що елітарний, асимілюючим Гомера з літературними цінностями, які зберігалися в авторитетних культурних установах, таких як університет. Стратегії перекладу часто можна визначити, порівнюючи сучасні версії того самого іноземного тексту.

Технічний переклад є фундаментально прирученим: призначений для підтримки наукових досліджень, геополітичних переговорів та економічного обміну, він обмежений вимогами комунікації, тому перекладає іноземні тексти стандартними діалектами та термінологіями, щоб забезпечити негайну зрозумілість. Художній переклад, навпаки, зосереджується на мовних ефектах, які перевищують просту комунікацію (тон, конотація, полісемія, інтертекстуальність) і вимірюються з вітчизняними літературними цінностями, як канонічними, так і маргінальними. Таким чином, літературний перекладач може експериментувати у виборі іноземних текстів і в розвитку методів перекладу, що стримується насамперед поточною ситуацією в культурі цільової мови.

1.3 Особливості медійного дискурсу та специфіка його перекладу

Кінематограф є одним з найвпливовіших засобів масової комунікації. Цей унікальний культурний феномен характеризується стрімким розвитком, глобальним поширенням та впливом на глядацьку аудиторію в усьому світі. Синтезувавши досягнення літератури, живопису, музики, театру та фотографії, кінематографісти створили нову мову, в якій тісно переплелися різноманітні виражальні засоби. З моменту свого зародження у 1880-х роках кінематограф перебуває в центрі уваги кінокритиків, культурологів, психологів, соціологів та лінгвістів. У лінгвістичній науці склалося кілька підходів до вивчення кінодискурсу: лінгвосеміотичний, лінгвокогнітивний, лінгвокультурологічний та деякі інші. Будучи складним мультисеміотичним утворенням, кінодискурс складається із систем знаків, які утворюють певну ієрархію. Так звані знаки першого порядку об'єднуються в більш складні знаки другого порядку, які, в свою чергу, утворюють ще більш складні знаки третього порядку. Останні розвиваються не як комбінація значень, а розвивають зовсім інший зміст, що робить кінодискурс неадитивним утворенням. Дослідники мають різні погляди на те, що слід вважати базовою одиницею кінодискурсу, які знакові системи в ньому задіяні, як вони взаємодіють і збагачують одна одну та який вплив мультисеміотична природа кінодискурсу справляє на глядача.

Медійний дискурс широко можна розуміти як будь-який спосіб, у який ЗМІ – включно з новинними агентствами, видавцями та іншими – формулюють певні проблеми та викликають дискусії серед громадськості. У певному сенсі всі засоби масової інформації сприяють тому чи іншому дискурсу просто як функції його основної природи. Іншим способом сказати це є те, що медіа не були б медіа, якби вони не поширювали інформацію з певним ухилом або через особливу лінзу. Розбити конкретні типи може бути складним завданням, але часто найлегше подумати про це з точки зору широких категорій. Різні засоби масової інформації публікують і поширюють

свою роботу різними способами, від друкованих томів і онлайн-блогів до радіо- та телевізійних передач. Розрізнення на основі письмових чи усних ЗМІ іноді також є повчальним. Інші вчені розглядають дискурс з точки зору його впливу на більш широке суспільство або вивчають його на основі керівних принципів чи ширшого етосу його репортерів та учасників. Значна частина дискусій обов'язково є регіональною та багато в чому залежить від переважаючих звичаїв і традицій як медіа-плеєрів, так і споживачів інформації.

Сам дискурс можна розуміти кількома різними способами. По-перше, це може стосуватися просто способу спілкування окремих осіб і груп. Однак на більш глибокому рівні він може символізувати системи думок і переконань, які визначають те, як люди розуміють і інтерпретують світ. Дискурс, керований ЗМІ, у першому значенні включав би різноманітні засоби масової інформації, якими користуються особи в ЗМІ, такі як газети та журнали, телебачення, радіо та Інтернет. Якщо дискурс розуміти як переконання, які керують медіапродукцією, то такі принципи, як об'єктивність чи ідеологічна упередженість, можуть найкраще описати це.

Люди фільтрують події та місцеві події через різні лінзи; дещо з цього визначається особистим досвідом, але багато з чого також залежить від того, як їм була представлена інформація. Це може включати тонкі підказки або наголошення на певних деталях, і навіть може включати такі речі, як тон голосу та вибір слів. Спосіб доставки повідомлення дуже важливий.

Один із найпростіших способів диференціювати типи медіа-дискурсу – це розбити їх за тематикою. Деякі історії чи розмови можуть розглядати питання з політичної точки зору, де переважають складні фактори, які складають соціальне прийняття рішень. Інші можуть діяти з фінансової або економічної точки зору. Для репортажів про життя популярних знаменитостей і новин, що цікавлять людей, часто використовується інша рубрика.

Розуміючи медійний дискурс як різні засоби комунікації, прийнято розбивати категорію на дві широкі області: письмову та усну. Деякі приклади письмових текстів включають газети та журнали. Статті, знайдені в цих публікаціях, є окремими прикладами дискурсу, а рекламу також можна вважати його формою. Радіо та телебачення, з іншого боку, в основному покладаються на усне мовлення, наприклад випуски новин, хоча телевізійні канали часто використовують візуальні тактики, як знімки місця подій та інтерв'ю на місці.

Сучасні вчені часто групують онлайн-медіа в окрему категорію, часто під «нетрадиційним» банером. Деякі також називають це більш широко «новими медіа». Дискурс, який тут відбувається, часто дуже важливий частково через те, наскільки він відрізняється від більш звичних форм публікації. Це часто відбувається в режимі реального часу та має можливість майже миттєво передати інформацію глобальній аудиторії. Попитом часто є швидкість, аніж стиль, і таким звітам часто бракує ретельного редагування та перегляду, які є характерними рисами більш традиційних засобів масової інформації.

Онлайн-комунікації медіа також часто вітають, а іноді й стимулюють участь широкої громадськості. Це часто називають «контентом, створеним користувачами», і може включати будь-що: від коментарів до доданих відео та особистих оцінок. У подібних сценаріях дискурс часто сприймається як неймовірно мінливий і часто дуже сильно відображає звичаї та почуття людей, які беруть участь.

Медійний дискурс також можна розглядати як вплив медіа-презентації на більш широке суспільство. Соціальні та особисті переконання можуть вплинути, наприклад, на семантику або вибір формулювання конкретної статті. Розповсюджувачі медіа можуть так само використовувати такі фактори, як тон до нахилу інформації для певного впливу на аудиторію. Політичні засоби масової інформації часто сприяють дискусії, яка підтримує

або консервативні, або ліберальні принципи, засновані на ідеалах їхніх репортерів або призначеннях їхніх фінансових спонсорів.

Багато принципів та ідеалів, які керують розповсюдженням ЗМІ, відрізняються від регіону до регіону. У деяких місцях ідеологічні групи використовують ЗМІ для просування певної точки зору. Якщо медіа більше орієнтується на думку, ніж на факти, цей тип дискурсу може бути поширеним. Іншим типом дискурсу є оцінка об'єктивності в зборі та розповсюдженні новин, коли засоби масової інформації передають інформацію без упередження чи упередженості. Цей підхід може представити інформацію ретельно та з достатніми підтверджуючими доказами, водночас відкидаючи факти, які є нерелевантними.

Переклад медійного дискурсу може вплинути на думки та ставлення людей. Один медійний дискурс можна перекладати різними способами, несучи різні ідеології та повідомлення, служачи цілям перекладача, для яких одержувач перекладу є, у більшості випадків, головною мішенню для маніпулювання. Засоби масової інформації мають потужний вплив на стан суспільної свідомості, оскільки більшість уявлень про світ люди отримують із газет, журналів і телепередач. Відмінними рисами ЗМІ є їх публічність, тобто необмежене коло споживачів; опосередкована, розділена у просторі та часі взаємодія комунікантів; один напрямок впливу від комунікатора до реципієнта, неможливість зміни своїх ролей. Водночас ЗМІ створені не лише для передачі інформації, а й є активними учасниками суспільно-політичних та економічних процесів, учасниками, які створюють ситуації та формують настрої.

У сучасній лінгвістиці існує принаймні два підходи до визначення терміну «медіадискурс». Медіадискурс – це специфічний вид мовленнєво-мисленнєвої діяльності, характерний виключно для медіа-поля інформації. У цьому сенсі слід відрізнити медійний дискурс від інших самостійних типів дискурсу, таких як політичний, релігійний, науковий тощо. Відмінності між ними визначаються модифікаціями параметрів дискурсу: різними мовними

практиками та комунікативними ситуаціями їх реалізації. Відповідно до другого підходу під медіа-дискурсом розуміється будь-який тип дискурсу, який реалізується в межах масової комунікації, що виробляється засобами масової інформації. Так, ми можемо говорити про політичний, релігійний, педагогічний та інші медійні дискурси. Зрозуміло, що для реалізації цих типів інституційного дискурсу існує відносно стабільний набір практик виробництва, передачі та інтерпретації масової інформації [6: 536].

Медійний дискурс – це діяльність суб'єктів масової комунікації, тому вона мотивована певною метою, залежно від якої набуває конкретного змісту. Можливими цілями медійного дискурсу є опис і пояснення, регулювання особистості адресата, вплив на свідомість реципієнтів, оцінка дійсності, прогнозування ситуації тощо [17: 147].

Наявність мети в медійному дискурсі свідчить про те, що вона перебуває в певній модальності стосовно певної предметної сфери. Це означає, що медійний дискурс описує, пояснює, прогнозує щось, що сприймається як реальний предмет, і чому можна сконструювати раціональні судження. Предметна область медійного дискурсу включає концепти, що утворюють його тематичне та семантичне «ядро». Мета, яку ставить перед собою медійний дискурс, також реалізується у власному комунікативному плані та конкретизується в комунікативних характеристиках. Статусно-рольові та ситуативно-комунікативні особливості учасників комунікації, умови передачі та отримання недостовірних повідомлень, комунікаційні стратегії та способи спілкування – усе це, з одного боку, впливає на інтерпретацію повідомлень, а з іншого – є частиною семантичної структури.

Предметна область виражається в медійному дискурсі в специфічних символічних формах, за допомогою мовних одиниць, мовних актів і виразів, що утворюють текстову єдність. Тексти як одиниці медійного дискурсу мають неоднозначний статус у медійному дискурсі. Один і той же медійний текст може набувати певних семантичних відтінків залежно від різних контекстів. Окрім власне комунікативного контексту, вони виділяють такі

важливі для актуалізації певних контекстів, як граматичний, екзистенціальний, ситуативний, соціально-історичний [18: 176].

Отже, медійний дискурс звертається до суспільства в цілому. Це зумовлює використання загальнооцінної лексики, переважно суспільно значущих і соціально закріплених мовних засобів і суспільно-політичної термінології. При дослідженні проблеми класифікації текстів ЗМІ звертається увага на те, що сукупність видів масової інформації слід розглядати як цілісний потік соціальної інформації. Тому класифікація медійних текстів здійснюється відповідно до переваги однієї з двох основних функцій ЗМІ – інформативної чи аналітичної. Отже, основою змісту інформаційного медійного дискурсу є повідомлення, що фіксує факт як подію; спільною рисою аналітичних медійних дискурсів є інтерпретація фактів, їх аналіз та узагальнення [18: 190].

Медійний дискурс є багатодисциплінарним полем. На додаток до широкого інтересу до медіа та культурологічних досліджень, це є предметом ретельного вивчення в лінгвістиці – зокрема аналізі розмов, критичному аналізі дискурсу, етнографії комунікації, лінгвістичній антропології, прагматиці та соціолінгвістиці – а також у культурній географії, психології, соціології та дослідженнях туризму. Ця різноманітність і розповсюдження є як сильною, так і слабкою стороною. Паралельно відбувалися розробки в ряді дисциплін. Однією з цілей цієї книги є дослідження деяких проблем, що збігаються, спільне походження та впливи. Дисциплінарне розмаїття медійного дискурсу як галузі відображається в його методології.

Важливість ЗМІ в сучасному світі незаперечна. Принаймні для деяких верств суспільства ЗМІ значною мірою замінили старі інституції (такі як церква чи профспілки) як основне джерело розуміння світу. Оскільки дискурс відіграє життєво важливу роль у створенні реальності людей, наслідки для влади та впливу дискурсу ЗМІ зрозумілі. Крім того, у сучасних демократіях ЗМІ виконують життєво важливу функцію громадського форуму. У принципі, журналісти віддані демократичним принципам по відношенню до уряду, а

отже, надають різноманітність джерел думок про нього – функція дуже ідеалізована як забезпечення «надійного, вільного та широко відкритого ринку ідеї, в яких протилежні погляди можуть зустрічатися, сперечатися та зрівнятися один з одним» [19: 269].

Висновки до розділу 1

Перший розділ містить теоретичну основу, відповідає на питання з тематики кваліфікаційної роботи та дає простір для подальшого вивчення та обговорення тематики лінгвостилістичних непорозумінь в медійному дискурсі при перекладі з англійської мови на українську.

Підводячи підсумки по дослідженню, яке було проведено в першому розділі, я можу сказати, що:

1. Ми детально розглянули теорію лінгвостилістичних непорозумінь в англійській та українських мовах, перекладацькі стратегії їх відтворення та медійний дискурс. Були детально розглянуті та проаналізовані стратегії та шляхи перекладу та лінгвостилістичних непорозумінь в англійській мові. Були детально розкриті особливості медійного дискурсу: його типи, шляхи застосування, маніпулювання думками людей за допомогою ЗМІ та спеціальному перекладу та трактуванню слів людей. Були обговорені основні терміни та поняття.

2. Ми зрозуміли, в яких випадках виникають непорозуміння при перекладі, та як їх можна подолати. Було проаналізовано актуальність даної проблеми та місце лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь у медійному дискурсі. Хоча тема вивчення лінгвостилістичних непорозумінь вже підіймалася в лінгвістичних та перекладознавчих дослідженнях, але цих досліджень все ще недостатньо для повної картини проблематики та її вирішення. Цей розділ 1 допоміг висвітлити цю проблему в теоретичному плані та відповісти на деякі запитання.

3. Ми зрозуміли важливість медійного дискурсу в житті людей та в лінгвістичному і перекладознавчому просторах. Ми визначили його типи та характеристики. Медійний дискурс відіграє важливу роль – він створює реальність людей. Медійний дискурс має широкий вплив на суспільство і може бути використаний для маніпулювання над людьми. Саме тому й важливо правильно перекладати і трактувати слова та речення з англійської мови на українську.

РОЗДІЛ 2

ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ ЗАСОБІВ НЕРОЗУМІННЯ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Семантична класифікація засобів нерозуміння у медійному дискурсі

Хоча наша мова може допомогти нам створити спільне значення (тобто спілкуватися) з іншими, є речі, які можуть стати на шляху цього процесу. Ці речі називаються «нерозуміння» або «непорозуміння».

Семантичні непорозуміння виникають, коли люди надають різне значення одному й тому же слову чи висловлюванню. Існує чотири поширені типи семантичних непорозумінь: обхід, абстракція, відносна мова та двозначність.

Обхід. Обхід відбувається, коли люди думають, що розуміють один одного, але насправді вони не розуміють значення одне одного. Існує два типи обходу, які є найпоширенішими. Перший – це коли дві людини використовують різні слова чи фрази для представлення одного й того самого явища. Другий – коли люди надають різного значення одному й тому самому слову чи фразі [26: 85]. Обхід може спричинити багато проблем зі зв'язком при спілкуванні, які іноді можуть бути абсолютно непотрібними. Наприклад, коли люди говорять або використовують слово “*gay*”. Хтось може подумати, що це пов'язано з сексуальною орієнтацією якоїсь людини. А інші люди, які використовують фразу “*that's gay*”, можуть використовувати її в значенні, що «це відстій». Ще деякі інші люди можуть використовувати слово “*gay*” як «щасливий». Це слово може викликати у людей проблеми та/або суперечки. В англійській мові є багато подібних слів, гей – лише одне з багатьох.

Ще одним прикладом є слово *toilet* ‘туалет’. В англійській мові для цього терміну можуть використовуватися також такі слова як “*john*”, “*head*”, в той час як для української мови такі терміни нехарактерні і при перекладі

можуть спричинити семантичне непорозуміння. Водночас і для англійської, і для української мов характерне використання слова *throne* ‘трон’ як сленгової альтернативи для слова «туалет».

Інший приклад – це слово “*bat*”. В англійській мові слово “*bat*” може означати «кажана», та ще в цього слова є друге значення – бита. Але в українській мові, як ми можемо бачити з перекладу, це два різних слова.

Абстракція. Сходи абстракції – це модель, яка використовується для ілюстрації того, як мова може варіюватися від конкретного до абстрактного. У міру того як ми йдемо за концепцією вгору по сходах абстракції, все більше й більше «суті» оригінального об’єкта втрачається або пропускається, що залишає більше місця для інтерпретації, що може призвести до непорозумінь. Цей процес абстрагування, виключення речей дозволяє нам спілкуватися ефективніше, оскільки він служить скороченням, яке утримує нас від абсолютно некерованої мови, наповненої мільйонами слів, кожне з яких стосується однієї конкретної речі. Але це вимагає від нас використання контексту та часто інших слів для створення спільного значення. Деякі слова більш безпосередньо пов’язані з концепцією чи ідеєю, ніж інші. Якби я попросила вас піти сфотографувати книгу, ви могли б це зробити. Якби я попросила вас піти і сфотографувати «роботу», ви б не змогли, тому що робота – це абстрактне слово, яке було розроблено для позначення будь-якої кількості можливостей від написання книги до ремонту кондиціонера або удобрення органічного саду. Ви можете сфотографувати будь-яку з цих речей, але ви не можете сфотографувати «роботу».

Спеціальна конкретика корисна, наприклад, при вказівці напрямків і може допомогти запобігти непорозумінню. Іноді ми навмисно використовуємо абстрактну мову. Оскільки абстрактна мова часто буває неясною чи розпливчастою, ми можемо використовувати її як засіб перевірки потенційної теми (наприклад, попросити про послугу), побічно запропонувати негативний зворотний зв’язок (щоб не зачепити чиїсь почуття чи зробити натяк) або уникнути специфічної теми.

Порівняльна мова – це мова, яка набуває значення через порівняння. Семантичні непорозуміння виникають тоді, коли люди надають значення словам на основі свого особистого досвіду (тобто відносного). Що означає «прийти вчасно», або що таке «дешево»? Для когось «вчасно» означає прийти за п'ять хвилин до початку заходу, а для когось вчасно може означати прийти через тридцять хвилин після початку заходу. Що означає «дешево» для когось на кшталт Білла Гейтса, ймовірно, відрізняється від того, що означає «дешево» для нас. Наш особистий досвід і оточення можуть впливати на значення, яке ми надаємо словам.

Двозначність – це висловлювання з двома або більше правдоподібними інтерпретаціями. Це може бути проблематично, коли ми намагаємося створити спільне значення з іншими. Ось кілька кумедних прикладів двозначних висловлювань, «вирваних із заголовків». Хоча ми, ймовірно, знаємо, що мається на увазі, ми можемо посміятися над потенційною іншою інтерпретацією (інтерпретаціями).

1. *New Study of Obesity Looks for Larger Test Group* – Нове дослідження ожиріння шукає більшу групу для випробувань;
2. *Panda mating fails; Veterinarian takes over* – Спарювання панди не вдається; ветеринар бере це на себе.

Деструктивна мова викликає психологічний шум у слухача (згадайте про транснаціональну модель комунікації), який обмежує його здатність залишатися присутнім у розмові та сприймати все, що говориться.

Факт-висновок-думка

У спілкуванні з іншими людьми може збивати з пантелику, коли люди повідомляють про висновки як про факт або про думки як про факт. Якщо ви коли-небудь думали про себе: «Чи дійсно це сталося, чи це просто те, що людина думає/відчуває?», то ви стикалися з такою деструктивною мовною поведінкою. Фактичні твердження – це висловлювання, які можна підтвердити як правдиві або неправдиві. Висновки – це умовиводи, зроблені

на основі факту, а висловлювання думки виражають те, що мовець думає або відчуває.

Факт: *Sally has her hair in a ponytail* – Саллі зав'язує волосся у хвіст.

Висновок: *Sally was running late today, so she had to put her hair in a ponytail* – Саллі сьогодні запізнювалася, тому їй довелося зібрати волосся у хвіст (насправді ми не знаємо, що вона запізнювалася тільки тому, що її волосся зібране у хвіст).

Думка: *Sally looks good with her hair in a ponytail* – Саллі добре виглядає з волоссям, зібраним у хвіст (це наша оцінка її зовнішності, але не оцінка всіх людей).

Факт: *An adult woman and child who looks like an elementary school aged kid are walking together. the adult woman carrying a backpack* – Доросла жінка та дитина, схожа на дитину молодшого шкільного віку, йдуть разом. Доросла жінка несе рюкзак.

Висновок: *The mom is carrying the child's backpack* – Мама несе рюкзак дитини (ми не знаємо, які стосунки між цими двома особами, і не знаємо, що рюкзак насправді належить дитині).

Думка: *The mom is a caring parent* – Жінка є турботливою матір'ю (наша оцінка, але вона може поділитися не всіма).

Емоційна мова

Яскрава мова привертає увагу людей та їхню увагу, передаючи емоції та дії. Подумайте про безліч уявних образів, які може викликати вірш або добре розказана історія від друга. Такі слова, як *shiver* 'тремтіння' і *heartbroken* 'розбите серце' можуть змусити людей згадати попередні фізичні відчуття, пов'язані з цим словом. Для оратора можуть бути випадки, коли викликати позитивну або негативну реакцію може бути корисним. Викликання почуття спокою може допомогти вам розповісти другу тривожні новини про стан здоров'я. Викликання почуття хвилювання і гніву може допомогти вам мотивувати аудиторію до дії. Коли ми розмовляємо з другом або виступаємо

перед аудиторією, ми в першу чергу залучаємо зорові та слухові відчуття інших людей.

Емоційна мова може допомогти вашому співрозмовнику або аудиторії відчувати, почути запах або смак чогось, а також почути і побачити це. Хороші письменники знають, як ефективно та емоційно використовувати слова. Добре написана історія, будь то книга чи сценарій, буде містити в собі всі попередні елементи. Багаті фантастичні світи, створені у фільмах «Зоряний шлях», «Володар перстнів», «Сутінки» та «Гаррі Поттер», демонструють силу образної та виразної мови, яка здатна привернути нашу увагу та захопити нашу уяву. Проте деякі слова настільки емоційні, що впливають на здатність співрозмовника продовжувати слухати.

Ось декілька прикладів того, як може змінитися наше ставлення до речень, якщо змінити їх емоційне забарвлення:

The girl is an Executive of IBM. The woman is an Executive at IBM. The broad is an executive at IBM. – Дівчина – керівник компанії IBM. Жінка – керівник в IBM. Баба – керівник в IBM.

The loved one will be buried. The deceased will be buried. The corpse will be buried. – Кохана людина буде похована. Покійний буде похований. Труп буде поховано.

Frank is arrogant. Frank is outspoken. Frank is confident. – Френк нахабний. Френк відвертий. Френк впевнений.

Коли люди неправильно використовують слова, це має наслідки, які варіюються від легкого роздратування до судових позовів. Однак, коли люди використовують слова правильно, вони можуть надихати і робити нас кращими людьми. Зараз ми розглянемо, як ми пом'якшуємо проблемні мовні та перекладацькі питання, про які йшлося вище.

Займатися особистісно-орієнтованим спілкуванням. Пам'ятайте, що слова – це символи, в слові немає закладеного в ньому значення. Ефективні комунікатори адаптують свою мову до людей, з якими вони взаємодіють, визнаючи, що минулий досвід, очікування та цілі людей впливають на те, як

вони інтерпретують слова. Якщо виникає непорозуміння, це не є виною однієї людини. Ми створюємо сенс разом.

Пам'ятайте про деструктивну мову. Коли ділитеся складним повідомленням, ретельно обмірковуюйте вибір слів. Якщо ви хочете, щоб інші залишалися присутніми в розмові, то намагайтеся обмежити емоційну мову. Якщо ми слухаємо емоційне повідомлення, ми повинні намагатися «слухати крізь» вибір слів, щоб почути все повідомлення.

Попросіть роз'яснення. Якщо хтось каже: *That's an easy class* – Це легке заняття, пам'ятайте про відносний характер слова *easy* 'легке' і запитайте, що для них означає *easy* 'легке'. Якщо хтось каже *That's annoying* – Це дратує, ми повинні пам'ятати про абстрактний характер цього висловлювання і запитати, яка саме поведінка, на їхню думку, дратує. Крім того, корисно попросити інших перефразувати нам те, що вони почули від нас, щоб перевірити, чи правильно вони інтерпретували ваші слова так, як ви їх мали на увазі.

2.2 Семантичні зміни засобів непорозуміння у медійному дискурсі

Вивчення значень слів у різних мовах традиційно слугувало ареною для дослідження взаємодії мови, культури та пізнання, а також мостом між лінгвістикою та суміжними дисциплінами, такими як антропологія та психологія. У межах лінгвістики цей напрям дослідження належить до семантичної типології. Зокрема, це семантична типологія лексики: вивчення міжмовної варіативності семантичних категорій, позначених окремими словами. Протягом багатьох років значення слів досліджувалися в таких семантичних сферах, як спорідненість, колір, народна біологія, системи числення та просторові відносини.

Семантика – це наука про значення. Існує два види семантики: логічна та лексична. Логічна семантика – це вивчення референції (символічного зв'язку між мовою та об'єктами реального світу) та імплікації (зв'язку між двома реченнями). Лексична семантика – це аналіз значення слова.

Що таке семантичні зміни?

Термін «семантичні зміни» стосується того, як значення слів змінюється з плином часу. Ми розглянемо п'ять типів семантичних змін: звуження, розширення, покращення, применшення та семантична меліорація. Дізнаємося про причини семантичних змін, різні типи семантичних змін та розглянемо приклади.

Природа семантичних змін

Важливо пам'ятати, що семантична зміна – це поступовий процес. Значення слова не змінюється в одну мить, це може зайняти багато років.

Семантичні зміни часто відбуваються разом зі зміною суспільних цінностей. Це означає, що різні соціальні або етнічні групи можуть по-різному сприймати семантичні зміни для різних слів.

Причини семантичних змін

Існує дві різні причини семантичних змін. Це екстралінгвістичні причини (не пов'язані з мовою) та лінгвістичні причини (пов'язані з мовою).

Екстралінгвістичні причини в основному пов'язані з соціальними або історичними причинами семантичних змін. Якщо ми розберемо термін «екстралінгвістичний», то побачимо, що він відноситься до факторів, які є «додатковими», тобто існують поза межами самої мови. Лінгвіст Андреас Бланк поділяє ці фактори на три основні підкатегорії.

1. Психологічні фактори

Психологічні фактори – це фактори, які впливають на те, як люди сприймають слово та його значення. Якщо первісне значення слова незрозуміле, йому надається нове значення. Значення слова може також стати табуйованим або використовуватися як евфемізм, наприклад, термін *pass away* ‘піти з життя’ може використовуватися для опису того, що хтось помирає.

2. Соціокультурні фактори

Це, мабуть, найпоширеніший фактор серед екстралінгвістичних причин семантичних змін. Зміни в соціальному, економічному чи політичному статусі країни можуть мати значний вплив на семантику. Прикладом цього є те, як змінилося значення слів після промислової революції, наприклад, значення слова *engine* ‘двигун’ змінилося від опису загальних пристроїв, що використовуються на війні, до опису конкретного механічного пристрою. Це означає, що слово зазнало семантичної зміни (точніше, звуження).

3. Культурні / енциклопедичні фактори

Ці фактори відносяться до культурних причин, через які значення слова може змінитися. Це може бути пов'язано з культурними змінами, які призводять до зміни в тому, як слово класифікується (спричиняючи семантичну зміну). Наприклад, слово *cool* ‘крутий’ спочатку використовувалося в контексті джазової музики, але зі зростанням популярності джазу це слово стало асоціюватися з усім модним.

Лінгвістичні причини семантичних змін – це фактори, які відбуваються всередині системи мови, якою розмовляють. Природні мовні зміни, як правило, займають більше часу, ніж екстралінгвістичні причини. Ми бачимо

це протягом всієї історії, наприклад, давньоанглійській мові знадобилися століття, щоб перетворитися на середньоанглійську.

Лінгвістичні фактори можуть включати в себе:

Метонімію. Метонімія виникає, коли назва об'єкта замінюється атрибутом або прикметником. Наприклад, іноді, обговорюючи кінні перегони, доріжки називають *turf* 'дерном'.

Метафори. Метафори також можуть впливати на те, з чим асоціюються певні слова. Значення слів можуть бути розширені, щоб показати зв'язок між двома схожими речами.

Еліпсис. Це відбувається, коли два слова послідовно вживаються разом у реченні, поки не набувають однакового значення. Наприклад, в англійській мові дієслово *to starve* 'голодувати' спочатку означало *to die* 'вмирати', але його часто використовували у реченнях про голод. Це призвело до того, що слово набуло значення *to die of hunger* 'померти від голоду'. У межах цих причин є фактори, які також впливають на семантичні зміни.

Різні типи семантичних змін

Існує п'ять основних типів семантичних змін. Ці зміни відбуваються з екстралінгвістичних або лінгвістичних причин. Це: звуження, розширення, покращення, применшення та семантична меліорація.

Нижче ми обговоримо їхні характеристики та розглянемо приклади кожного типу семантичних змін.

Семантичне звуження – це процес, за допомогою якого значення слова з часом стає менш узагальненим (іншими словами, більш конкретним). Це означає, що нове значення безпосередньо впливає з початкового значення. Як правило, цей процес спричинений лінгвістичними факторами, такими як еліпси, і може тривати багато років. Звуження також можна назвати семантичною спеціалізацією або семантичним обмеженням.

Розглянемо два приклади семантичного звуження:

Слово *hound* 'гончак' традиційно використовувалося для позначення будь-якого типу собак. Однак, з плином століть значення звузилося до того,

що його почали використовувати лише при обговоренні собак, які використовуються на полюванні (наприклад, біглі та бладхаунди).

Аналогічно, *meat* ‘м'ясо’ також зазнало семантичного звуження з роками. Спочатку це слово означало просто *food* ‘їжа’. Це значення ставало все більш конкретним, поки слово *meat* ‘м'ясо’ не стало використовуватися лише стосовно одного виду їжі (м'яса тварин).

Розширення – це процес, в якому значення слова з часом стає більш узагальненим. Іншими словами, слово може використовуватися в більшій кількості контекстів, ніж воно могло б використовуватися спочатку. Це іноді називають семантичним узагальненням.

Семантичне розширення є антонімом семантичного звуження, оскільки процес, який відбувається, є протилежним. Однак, як і семантичне звуження, цей процес часто відбувається протягом багатьох років. Розширення може бути викликане як екстралінгвістичними, так і лінгвістичними причинами, наприклад, зміною світогляду, або мовною аналогією.

Нижче наведено приклад семантичного розширення:

Слово *business* ‘бізнес’ спочатку використовувалося лише для позначення зайнятості. Однак з роками значення цього слова розширилося до позначення будь-якого виду роботи або посади.

Меліорація – це термін, який означає, що слово з часом набуває більш позитивного значення. Його також можна назвати семантичним поліпшенням або семантичним піднесенням. Зазвичай цей процес відбувається через різні екстралінгвістичні причини, такі як культурні та світоглядні зміни, що відбуваються.

Нижче наведено два приклади меліорації:

Слово *nice* ‘милий’ є, мабуть, найвідомішим прикладом покращення. У 1300-х роках це слово спочатку означало, що людина дурна або нерозумна. Однак до 1800-х років процес меліорації змінив це значення, і слово стало означати, що хтось є добрим і уважним. Звідси ми бачимо, що амеліорація – це процес, який може тривати століттями.

Багато сленгових термінів, таких як *sick* ‘хворий’, пройшли процес меліорації протягом багатьох років. Такі терміни, як *sick* ‘хворий’ або *wicked* ‘злий’ тепер також мають позитивну конотацію. Це пов'язано з тим, що при використанні в якості сленгу вони набувають нового, позитивного значення і асоціюються зі словом *cool* ‘крутий’.

Применшення – це термін, який використовується для опису процесу, коли слово, яке колись мало позитивне значення, набуває негативного значення. Іноді його також називають семантичним погіршенням. Цей тип семантичних змін зазвичай відбувається через екстралінгвістичні причини. Це може включати в себе те, що слово стає табуйованим або пов'язується з табу в культурі.

Нижче ми розглянемо два різні приклади применшення:

Слово *silly* ‘дурний’ є поширеним прикладом применшення. У давньо-та середньоанглійській мовах цей термін використовувався для позначення того, що хтось є щасливим або духовно благословеним. Однак, з плином століть це змінилося, і до 1500-х років це слово стало асоціюватися з нерозумною поведінкою – так само, як і сьогодні.

Слово *attitude* ‘ставлення’ спочатку використовувалося для позначення чиєїсь пози або постави. Згодом значення слова змінилося, і воно стало означати спосіб мислення людини. Згодом цей термін почав використовуватися в розмовній мові, що призвело до того, що він став асоціюватися з грубими або недобрими діями. Фраза на кшталт *he has a bad attitude* ‘у нього погана позиція’ може скоротитися до *he has an attitude* ‘у нього така позиція’, що свідчить про те, що слово набуло негативного значення.

Семантична меліорація відбувається тоді, коли група людей, які зазнали утисків, повертають собі (або забирають назад) слово, яке в минулому використовувалося для їх приниження. Люди, які повертають ці слова, використовують їх у позитивному контексті, і при цьому слово позбавляється своєї сили принижувати групу.

Семантична меліорація часто є політичним і суперечливим актом, оскільки ці слова стають особливими для однієї конкретної групи. Такі слова були повернуті таким групам, як жінки, етнічні меншини та ЛГБТ-спільнота. Одним із прикладів таких слів є слово *queer* ‘квір’, яке раніше використовувалося в значенні *weird* ‘дивний’ та було направлене на приниження ЛГБТ-спільноти. Але згодом це слово набуло позитивного значення та тепер використовується як термін для позначення належності до спільноти та ідентифікації себе.

Ми вже обговорювали приклади різних типів семантичних змін, проте наведемо ще кілька цікавих прикладів, які показують, як змінюється англійська мова з плином часу.

Girl ‘Дівчинка’ (звуження) – спочатку означало дитину будь-якої статі. Значення звужилося до позначення дитини жіночої статі.

Fun ‘Забава’ (покращення) – первісно мало негативне значення, означаючи «обманювати або хитрувати». Зараз значення має позитивну конотацію розваги.

Stench ‘Сморід’ (применшення) – первісно означало «запах або аромат». Зараз має негативну конотацію поганого або неприємного запаху.

2.3 Прагматичні функції засобів нерозуміння у медійному дискурсі

Поняття нерозуміння традиційно пов'язується з відсутністю семантичної адекватності при передачі або сприйнятті змісту повідомлення. Це явище, назване "семантичним нерозумінням", було предметом вивчення аналітиків розмов, які заглибилися в це явище і в його відповідне рішення, часто описане як стратегії виправлення [27: 45]. Однак існує ще один тип розриву діалогу, який ми будемо називати «прагматичним непорозумінням».

«Прагматичне нерозуміння» можна визначити як відстань між прагматичними очікуваннями одержувача повідомлення та фактичною прагматичною силою цього повідомлення. Прагматичне непорозуміння розглядається в нашому описі як аномальний результат у процесі комунікації, який затьмарює або порушує структурну цілісність взаємодії, але не є остаточним у своїй неможливості перенаправити взаєморозуміння учасників. Як зазначалося вище, деякі рішення щодо виникнення семантичного непорозуміння були описані через поняття «ремонт», хоча іноді повсюдне використання цього поняття призводило до того, що вчені сприймали як належне, що ремонт є неминучим, цілеспрямованим і універсальним явищем у розмові, як це критикували Пауер і Даль Мартелло [38: 13].

Прагматичне нерозуміння є більш раннім моментом у процесі непорозуміння між мовцем і слухачем, ніж більш традиційні для дослідження міжкультурної комунікації поняття «прагматична помилка» [40: 57] або «прагматична невдача» [45: 92]. Насправді, з нашої точки зору, прагматичне непорозуміння є менш обтяжливим для інтерактивності розмови, ніж «прагматична помилка», яка призводить до неправильного припущення про прагматичний статус повідомлення, або «прагматична невдача», яка передбачає повний розрив соціального зв'язку між мовцями. Прагматичні непорозуміння трапляються у всіх типах розмов, у тому числі між носіями однієї мови, і не обов'язково потребують пояснення з точки зору культурних розбіжностей, але у зв'язку з когнітивною переробкою інформації. Очевидно,

що ця обробка вимагає різних стратегій в залежності від віку, культурного походження, статі, етнічного походження, рідної мови і т.д., але цікаво помітити, як часто носії однієї мови і походження потрапляють в пастку прагматичного непорозуміння навіть легше, ніж носії різних мов і походження. У цьому сенсі можна стверджувати, що прагматичне непорозуміння іноді є результатом звички або недостатньої уваги, а не питанням культурної недостатності або мовного дефіциту.

З теоретичної точки зору, ми знаходимо два підходи до взаємозв'язку між непорозумінням і комунікацією: лінгвістичний і дискурсивно-філософський. Перший більше стосується приземленого лінгвістичного та розмовного підходу до непорозуміння, запропонованого Даскалем, який виокремлює чотири потенційні елементи в аналізі непорозуміння:

1. Непорозуміння, пов'язане з продукуванням, проти непорозуміння, пов'язаного з прийомом.
2. Лінгвістичний «шар» або «рівень» непорозуміння, який включає лексичну семантику, стилістичний вибір і прагматику.
3. Соціальні норми, на яких базується оцінка нерозуміння.
4. Мимовільне та добровільне нерозуміння [15: 753-754].

З іншого боку, ми можемо знайти дискурсивно-філософські підходи до цього явища, як, наприклад, у Гаранда [13: 473], який робить висновок, що непорозуміння не є випадковістю локальної комунікації, а скоріше невід'ємною рисою діалогу.

Хоча представлені вище моделі враховують основні особливості непорозуміння та його усунення, я вважаю, що вони в основному зосереджені на походженні, поведінці та результатах непорозуміння з лінгвістичної, культурної та навіть філософської позиції, але мало що сказано про роль запобігання непорозумінню в ході комунікації. У моїй моделі цю функцію реалізує «Адаптивне управління», оскільки воно гарантує функціонування розмови шляхом самоорганізації для уникнення системного розпаду. Адаптивне управління визначається як «здатність мовця адаптувати

граматичні, лексичні та прагматичні параметри дискурсу за допомогою низки коригувальних елементів та за допомогою принципового процесу, щоб відповідати вимогам нового когнітивного етапу в розмові за допомогою когнітивного стандартизованого процесу» [41: 83].

Іншими словами, я вважаю, що не існує такого питання, як прагматична невдача в комунікації, коли лінгвістичний код є спільним, а є процес адаптації, який керує когнітивним – а отже, і лінгвістичним – управлінням концептом до тих пір, поки розуміння не буде завершено. У цій моделі концепти проходять через структуру повідомлення за допомогою деяких лінгвістичних елементів, поведінка яких спрямована на нанизування інтерактивної мережі, на якій тримається і рухається вперед когнітивний процес.

У класифікації прагматичних маркерів в адаптивному управлінні можна виділити два типи дискурсивної поведінки: Відкриту та Риторичну.

Відкриті прагматичні маркери: *Do you know what I mean?* – Ви розумієте, що я маю на увазі?; вони експліцитно спрямовані на підтримання інтеракції через когнітивну металінгвістичну верифікацію.

Риторичні прагматичні маркери: *you know, you see, I mean* ‘знаєш, бачиш, я маю на увазі’; вони не вимагають відповіді від слухача і приймають правильну когнітивну рецепцію як належне, вони шукають порозуміння в тому, що Ромеро-Трілло називає функцією симпатичної циркулярності.

Відкриті та риторичні маркери будуть використовуватися в повсякденному дискурсі для різних цілей і з різною статистичною репрезентативністю. Однак розподіл відкритих та риторичних маркерів серед користувачів української та англійської мов, а також у порівнянні з використанням у розмовах між носіями рідної та другої мови, посилює різницю у використанні та цілях цих двох типів маркерів. Це збігається з висновками Еймера щодо наслідків неправильного використання прагматичних маркерів не-носіями мови, які є «менш значущими, але,

безумовно, набагато менш легкими для вирішення, ніж неправильне використання слова змісту» [42: 199].

Прагматичні маркери, таким чином, є основним фокусом стратегій уникнення непорозумінь, оскільки вони слугують для формування когнітивної позиції мовця-слухача відповідно до прагматичної сили висловлювання в даному контексті. У моделі адаптивного управління прагматичні маркери функціонують за принципом тріангуляції, коли адресант, адресат і повідомлення перебувають у безперервному зворотному зв'язку, що має важливе значення для орієнтації когнітивної обробки адресанта (обробка продукування) і адресата (обробка рецесії), а також для текстової обробки самого повідомлення як окремої сутності.

Як зазначалося вище, відмінність між відкритими та риторичними прагматичними маркерами пов'язана з інтонацією (зміна висоти голосу від питання до твердження) як показником можливості, що надається адресату для реагування на маркер. Іншими словами, відкриті маркери дають одержувачу можливість судити про оброблюваність повідомлення, реагуючи на твердження, поставлене маркером. Зазвичай, така можливість практикується лише у випадку нерозуміння, тоді як мовчання або сигнали зворотного зв'язку є симптомами правильного сприйняття повідомлення.

Для української мови обрані такі маркери: *Вам зрозуміло?* “Do you understand?” та *Я зрозуміло пояснюю?* “Do I explain myself?”. Обидва приклади виглядають схожими, але справляють різне враження на мовця. Перший, «Вам зрозуміло?», можна класифікувати як акт погрози в обличчя [43: 87], спрямований на адресата, щоб перевірити, чи є необхідність в адаптивному управлінні. Часто це характерно для незбалансованої розмови з точки зору владних відносин, але також я помітила, що він з'являється у мовленні мовців, які не знають стратегій ввічливості, які вважають, що відсутність розуміння завжди є провиною адресата. Інший вираз «Я зрозуміло пояснюю?» завжди вважається більш ввічливим, оскільки в основному

покладає відповідальність за гіпотетичне нерозуміння на мовця і негативна відповідь не буде такою загрозливою.

Фактично, типова базова форма «Я зрозуміло пояснюю?» є єдиною, яка з'являється у питальній формі, як у наступному прикладі:

«Будь-яка дія, в якій я був непослідовним, ви розумієте, що я маю на увазі? Тож ми повинні подумати... (Any action in which I have been inconsistent, do you understand what I mean? So we have to think...))»

Однак, відповідні форми *Ви розумієте?* “Do you understand?” пропонують більше варіацій як показник того, як різні стратегії ввічливості можуть бути використані в залежності від ситуації. Ми можемо розрізнити ті питання, в яких є особовий займенник «я/мене» в якості об'єкта, що передбачає більш емоційний підхід, наприклад, у повсюдно поширеному «Ви мене розумієте?» (Do you understand me?):

«Так, я так думаю, ти мене розумієш? Отож... (Yes, I suppose so, do you understand what I mean? Exactly...))»

І нейтральна форма:

«Це є в муніципальному плані, розумієте? Тому я пішов у цьому напрямку (Fying in the municipal plan, understand? So, I've gone in that direction))».

Є цікаві комбінації, які пом'якшують силу повідомлення, приймаючи як належне розуміння, але після невеликої паузи слідує еквівалент питального речення з висхідною інтонацією:

«Лічені дні і я віддам це Вам все разом. Ви мене розумієте, так? І у мене, ну, у команд були... (days and I'll give it to you all together. You understand me, right? And I have, well, the teams had...))»

Також зустрічаються комбінації, які включають в себе особистісний підхід і виразний металінгвістичний коментар до того, що говорить:

«Ні мій батько, ні моя мати не приходять в цей дім, розумієте, про що я говорю? Чому? Тому що моя мати... (Neither my father nor my mother comes to this house, do you understand what I'm saying? Why? Because my mother is...))»

«Розумієте, що я маю на увазі? Я маю на увазі, не те, щоб я... (Do you understand what I'm trying to say? Or, it's not that...))»

Об'єднує всі ці маркери те, що в більшості випадків одержувачі повідомлення не відповідають на запитання. Іншими словами, мовець обирає ці маркери для того, щоб запобігти непорозумінню та підкреслити своє ввічливе (або менш ввічливе) ставлення до адресата ще до того, як відбудеться розрив комунікації.

У випадку риторичних маркерів ми знаходимо комбінації, які є спільними як для форм «пояснити», так і для форм «зрозуміти». Це цікавий факт, оскільки такого роду маркери не так сильно залежать від ввічливості або від питань, пов'язаних з емоційним станом учасників. Лінгвістично це відображається в їхньому стверджувальному інтонаційному контурі, оскільки вони не викликають жодної реакції чи зворотного зв'язку в адресата і дають змогу мовцеві продовжити розгортання повідомлення. Фактично, більшість з цих риторичних прийомів часто використовуються для переформулювання поняття або ідеї. Іншими словами, можна сказати, що вони є більш семантично орієнтованими.

Типова комбінація для пояснення виглядає наступним чином:

«Добре! Ну, ця комірка має обмеження, я хочу сказати, що коли ви відкриваєте... (Good! Well, this cell has a restriction, what I mean is, I want to say that when you open the...))»

Риторична комбінація для «розуміння» виглядає так:

«була, розумієш? Бо я не знаю, чи ти розумієш, що я намагаюся сказати, Андрію. Це хлопчик, який... (was, do you understand? Because, I don't know if you understand what I'm trying to say, Andrew. It's a boy, that...))».

Підсумовуючи, можна сказати, що в українській мові для ініціювання попередження ремонту в процесі адаптивного управління використовуються переважно два прагматичні маркери: «пояснювати» та «зрозуміти», а також безліч варіантів на кшталт «ви мене зрозуміли», «давайте подивимося, чи зрозуміли ви мене», «чи зрозуміли ви мене взагалі» тощо. Обидві форми ядра

можуть виступати як у прямій, так і в риторичній функції, хоча пряма сприймається як більш пряма і навіть агресивна в деяких випадках.

Висновки до розділу 2

Другий розділ містить аналіз та аналітичні дослідження, містить приклади, які допомагають краще зрозуміти проблематику кваліфікаційної роботи та дають простір для подальшого вивчення та обговорення тематики лінгвостилістичних непорозумінь в медійному дискурсі при перекладі з англійської мови на українську, а саме їх семантичні зміни та прагматичні функції.

Підводячи підсумки по дослідженню, яке було проведено в другому розділі, я можу сказати, що:

1. Ми детально провели аналіз лінгвостилістичних непорозумінь в англійській мові та перекладацькі стратегії їх відтворення в медійному дискурсі. Були розглянуті та проаналізовані стратегії та шляхи перекладу та лінгвостилістичних непорозумінь в англійській та українській мовах. Були приведені приклади та їх детальний аналіз та переклад.

2. Ми зрозуміли на прикладах та їх аналізі, в яких випадках виникають непорозуміння при перекладі, та як їх можна подолати. Було детально проаналізовано актуальність даної проблеми та шляхи її подолання. Цей розділ 2 допоміг висвітлити цю проблему в аналітичному плані та відповісти на деякі запитання.

3. Ми обґрунтували фактичний стан дослідження лінгвостилістичних непорозумінь та характеризували об'єкт дослідження. Ми провели аналіз та висвітлили результати досліджень.

4. Ми розкрили семантичні зміни лінгвостилістичних засобів непорозумінь та їх причини. Ми обговорили типи семантичних змін та навели їх приклади.

5. Ми висвітлили прагматичні функції засобів нерозуміння у медійному дискурсі. Ми виявили, що існують чотири потенційні елементи в аналізі непорозуміння. Ми також виділили два типи дискурсивної поведінки у класифікації прагматичних маркерів: відкрита та риторична. Також ми виокремили чотири потенційні елементи в аналізі непорозуміння.

6. Ми розкрили тематику семантичної класифікації засобів непорозуміння та навели приклади. Ми також навели приклади пом'якшування проблемних мовних та перекладацьких питань.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ НЕРОЗУМІННЯ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою засобів нерозуміння у перекладах текстів англomовного медійного дискурсу

У наш час, у світі, що характеризується глобальною комунікацією, переклад відіграє ключову роль в обміні інформацією між мовами. Для того, щоб рухатися по природному і професійному континууму передачі сенсу з однієї конкретної мови на іншу, перекладачеві необхідно оволодіти певними навичками, які називаються перекладацькими стратегіями. Більшість теоретиків сходяться на думці, що стратегії використовуються перекладачами, коли вони стикаються з проблемою і дослівний переклад не є корисним. Різні дослідники досліджували та описували різні стратегії перекладу з різних точок зору.

Переклад – це складне завдання, в ході якого зміст тексту мовою оригіналу повинен бути донесений до читачів мовою перекладу. Іншими словами, переклад можна визначити як кодування змісту і форми мовою перекладу за допомогою декодованого змісту і форми мови оригіналу. Різні теоретики дають різні визначення перекладу.

У перекладознавстві багато теоретиків широко використовують термін «перекладацькі стратегії», але з деякими суттєвими відмінностями у значенні та перспективі, з якої вони на нього дивляться. Взагалі кажучи, перекладач використовує стратегію, коли він стикається з проблемою під час перекладу тексту; це означає, що коли перекладач перекладає текст буквально, перекладацькі стратегії можуть бути непотрібними. Берген зазначає, що стратегії не є очевидними та тривіальними. Хоча, перекладаючи слово в слово і використовуючи словник, перекладачі-початківці вважають, що вони зробили хороший переклад, вони не розуміють, що проблема все ще існує і на

деяких рівнях перекладу необхідно ввести зміни. Тому вирішення проблем є найважливішою функцією стратегій.

Незалежно від того, який підхід використовується при вивченні перекладу та перекладів, залишається необхідним розмежувати законну сферу занепокоєння. Тобто переклади мають бути ідентифіковані та описані, як результати діяльності з обробки тексту. З лінгвістичної та текстологічної точки зору цьому завданню відповідає поняття еквівалентності; переклад визначається як вторинний текст, що перебуває у відношенні еквівалентності з первинним текстом. Еквівалентність – це передача двох ситуацій різними стилістичними та структурними прийомами; ці два тексти включають в себе вихідний текст та еквівалентний йому текст, який є текстом перекладу. Однак діапазон еквівалентно-орієнтованого підходу і можливості, які він пропонує для системного опису і пояснення перекладацьких явищ, є обмеженими. Його проблеми та обмеження стають очевидними не тільки в контексті історичного перекладознавства, але й там, де інтерес зосереджується на текстопродуктивному, тобто в кінцевому рахунку творчому, аспекті перекладу, на відміну від його репродуктивного аспекту, тобто лінгвотекстових зв'язків між мовами і текстами, що виводяться із закономірностей.

Американський структураліст Роман Якобсон є одним з перших теоретиків, які займалися дослідженням еквівалентності значення. Якобсон стверджував, що «повної еквівалентності між одиницями коду зазвичай не існує» [44: 114]. Якобсон також зазначив, що проблема як значення, так і еквівалентності пов'язана з відмінностями між структурами, термінологією, граматикою та лексичними формами мов. Він заявив, що «еквівалентність у відмінності є кардинальною проблемою мови і основним завданням лінгвістики».

Якщо ми візьмемо за приклад англійське слово “*cheese*”, українською мовою ми перекладемо його як «сир». Але термін “*cottage cheese*”, який

означає інший вид продукту, теж зазвичай перекладається як «сир» або «кисломолочний сир».

У своїй роботі над перекладом Біблії Ніда присвячує значну частину свого дослідження значенню як у його семантичній, так і в прагматичній природі. Він відкидає твердження, які розглядають значення слів як фіксовані та незмінні, і пропонує надати значенню більш функціонального характеру. На його думку, слова отримують свої значення через контекст і культуру, в якій вони використовуються. Ніда також розрізняє багато типів значення: лінгвістичне значення, референтне значення та емотивне значення.

Згідно з керівною ідеологією Ніди, у перекладеному тексті має бути використана «спільна мова», яку можуть зрозуміти і сприйняти як прості люди, так і висококультурні інтелектуали. Це і є відома теорія перекладу «динамічної еквівалентності». Динамічний еквівалент – це метод перекладу Біблії, який прагне відтворити оригінальний текст Святого Письма, використовуючи сучасну мову та вирази, щоб передати послання Біблії. При перекладі вірша динамічний еквівалентний переклад не стільки спрямований на надання точного англійського слова для кожного слова оригінального тексту, скільки на передачу основного послання цього вірша. Беручи до уваги контекст оригіналу, культуру, фігури мови та інші впливи на мову, динамічна еквівалентність прагне до того, щоб сучасні читачі Біблії зрозуміли текст так само (або з якомога більшою схожістю за змістом), як і ті, кому він був вперше адресований. Так званий переклад «динамічної еквівалентності» полягає у використанні найбільш підходящої та природної еквівалентної мови для відтворення інформації тексту оригіналу [30: 89]. Найбільш фундаментальним завданням перекладу є максимізація найбільш доречної та природної еквівалентності мови тексту перекладу та мови оригіналу, щоб мова могла відповідати мовним конвенціям мови перекладу та бути вираженою безперешкодно. Пропонуючи теорію перекладу динамічної еквівалентності, Ніда вважав, що перекладач повинен зосередитися на значенні та дусі оригінального тексту, а не на формальній еквівалентності

мовної структури оригінального тексту. Як бачимо, теорія перекладу динамічної еквівалентності має певні обмеження і передбачає можливість подальшого вдосконалення та доповнення.

У праці «Від однієї мови до іншої», опублікованій у 1986 році, Ніда вперше згадує про «функціональну еквівалентність», яка не тільки зберегла суть теорії перекладу динамічної еквівалентності, але й зробила її зміст більш чітким і точним. Теорія «функціональної еквівалентності» змінила попередню формальну еквівалентність, яка має тенденцію підкреслювати вірність мовній структурі мови оригіналу. Вона стверджує, що при перекладі слід звертати увагу не тільки на зміст і дух мови, але й на форму, оскільки форма також має значення. Якщо формальна еквівалентність може бути збережена, не впливаючи на доречність і природну передачу змісту і духу, то це найкраще. Якщо ж зміст і дух обмежуються формою, то еквівалентність форми можна ігнорувати, тобто «зміст на першому місці, форма на другому».

Розвиток у дослідженні еквівалентності характеризується також роботами Баяр. У своїй книзі «Означати чи не означати» Баяр розрізняє формальну еквівалентність, семантичну еквівалентність, культурну еквівалентність і прагматичну еквівалентність. Для неї формальна еквівалентність «позначає область відповідності, що охоплює слово, хоча і включає нижчі одиниці, такі як фонема або морфема». Вона стверджує, що транслітерація, категоріальна відповідність, така як відповідність «іменник до іменника і дієслово до дієслова» між вихідним текстом і текстом перекладу, і текстова відповідність, така як довжина, стилістичні аспекти, метр, ритм і рима – все це є прикладами «формальної еквівалентності».

Формальна еквівалентність або «лінгвістична еквівалентність» також називається перекладом «слово в слово». Дослівний переклад – це переклад, при якому зберігається порядок слів мови оригіналу, а слова перекладаються поодиноці за їх найбільш поширеними значеннями, поза контекстом. Такий переклад вважається непрофесійним та зазвичай не передає зміст повідомлення правильно.

Що стосується семантичної еквівалентності, Баяр зазначає, що цей тип ґрунтується на збереженні багатьох семантичних критеріїв: денотації, конотації та пропозиційного змісту. На її думку, слова, які не мають однакових еквівалентних значень, можуть перекладатися «пояснювальними виразами» як спосіб компенсації.

Термін «еквівалентність» протягом багатьох років залишався ключовим пунктом дискусій. Теоретики намагалися дати йому визначення, щоб підвищити його роль у перекладі. Як зазначає Брук [31: 67], Кетфорд стверджував: «Перекладацька еквівалентність має місце тоді, коли тексти або елементи мови оригіналу та мови перекладу пов'язані (принаймні, деякі з них) з однаковими релевантними рисами змісту ситуації».

Аналогічно, у своєму дослідженні типів еквівалентів у перекладі Бейкер стверджує, що еквівалентність завжди відносна в тому сенсі, що на неї впливає багато лінгвістичних і культурних факторів.

Розглянемо ще деякі види еквівалентного перекладу.

Культурний еквівалент – це заміна культурного слова в мові оригіналу на культурне слово в мові перекладу. Однак вони не є точними. Культурна еквівалентність спрямована на відтворення будь-яких культурних особливостей мови оригіналу мовою перекладу. Вони варіюються від речей, характерних для географічного положення, клімату, історії, традицій, релігії, міжособистісної або міжгромадської соціальної поведінки, до будь-якої культурної події, що має вплив на мовну спільноту. З цього визначення зрозуміло, що «культурна еквівалентність» полягає у передачі культурних особливостей мови оригіналу мовою перекладу таким чином, щоб допомогти читачеві зрозуміти ці іноземні культурні аспекти через його власну культуру. Насправді, «культурна еквівалентність» може бути легко досягнута, коли культурні слова, що перекладаються, є загальновідомими. Однак це може бути зменшено культурними відмінностями, які можуть демонструвати мови. Далі Баяр [38: 93] обговорює важливість збереження авторської ідеології для того, щоб зробити переклад рівним вихідному тексту.

Функціональний еквівалент вимагає використання культурно-нейтрального слова.

Описовий еквівалент – це коли в даній процедурі значення терміну пояснюється кількома словами.

Компаративний аналіз – це «порівняння слова мови оригіналу зі словом мови перекладу, яке має подібне значення, але не є очевидним еквівалентом один до одного, шляхом демонстрації спочатку їх спільних, а потім відмінних компонентів смислу».

Синонімія – це «близький еквівалент мови перекладу». Тут економія бере гору над точністю.

Адаптація відноситься до тих ситуацій, коли виникають культурні відмінності між мовою оригіналу та мовою перекладу. Таким чином, переклад можна розглядати як особливий вид еквівалентності, який є ситуативною еквівалентністю.

Розглянемо приклад з американського серіалу *A Good Doctor* ‘Гарний лікар’: *Very few things that are worthwhile in life come without a cost* – Дуже мало речей, які чогось варті в житті, даються безплатно.

В цьому реченні був виконаний еквівалентний переклад, який, в даному випадку, не спотворив речення та передав його зміст точно.

Розглянемо інший приклад:

(54) *Part of my weirdness is that I persevere* – Частково моя дивність полягає в тому, що я наполегливий.

Дане речення було трохи видозмінено для коректного перекладу та передачі змісту.

The day that the rain smelled like ice cream, my bunny went to heaven in front of my eyes – Того дня, коли дощ пахнув морозивом, мій кролик помер на моїх очах.

В цьому реченні словосполучення *went to heaven* можна перекласти дослівно, використовуючи еквівалентний переклад, як «відійшов на небеса», але можна також перекласти його як «помер».

Еквівалентність складається з семи ступенів: оптимальний переклад, переклад, близький до оптимального, частковий переклад, слабший та сильніший переклад, поганий переклад, неправильний переклад та нульова еквівалентність/нееквівалентність. Кожен ступінь має специфічні характеристики, які відрізняють його від іншого. Для розрізнення цих ступенів значна увага приділятиметься прагматичним і культурним аспектам як критеріям оцінки ступеня збереження «вищої мети» вихідного тексту.

Оптимальний переклад означає найвищий рівень наближення до вихідного тексту. Баяр визначає його як «найближчий ступінь еквівалентності, який можна досягти, враховуючи обставини, лінгвістичні та екстралінгвістичні ресурси, фактично доступні перекладачеві».

Іншими словами, цільовий текст може досягти оптимального ступеня, коли він зберігає «надзавдання» вихідного тексту та його п'ять вимог (тобто, жанр, сферу, спосіб, тенор і тип). Текст перекладу повинен бути семантично та граматично правильно сформований, з реченнями, які узгоджуються між собою, щоб служити меті вихідного тексту та зберігати його зміст. Будь-яке відхилення від цих характеристик віддаляє перекладений текст від оптимального ступеня. Наступні приклади є ілюстрацією оптимального ступеня перекладу:

(53) *He was armed to his teeth* – ‘Він був підготовлений’ або ‘Він був озброєний до зубів’.

Незважаючи на свою читабельність та граматичну точність, перший приклад наведених ідіоматичних виразів не досягає оптимального ступеня перекладу. Це пов'язано з тим, що вони спотворюють зміст вихідного тексту.

Близьким до оптимального перекладом називається випадок, коли головна мета і підцілі вихідного тексту зв'язно і послідовно передані в тексті перекладу, але не досягають оптимального з текстової точки зору ступеня читабельності.

If you happen to have read another book about Christopher Robin, you may remember that he once had a swan – ‘Якщо ви читали іншу книгу про

Крістофера Робіна, то, можливо, пам'ятаєте, що у нього був лебідь' або 'Якщо ви читали іншу книгу, що розповідає про Крістофера Робіна, то, ви б згадали, що у нього був лебідь'.

Друге речення є прикладом оптимального перекладу, оскільки зберігає плавність його читабельності.

Під частковим перекладом розуміється часткова передача надзавдання вихідного тексту в тексті перекладу. При цьому слід зазначити, що читабельність і точність тексту перекладу не означає збереження в ньому вихідного тексту, оскільки текст перекладу може читатися без проблем, не передаючи мети вихідного тексту.

(52) *Never too old to learn* – 'Навчання не має вікових обмежень' або 'Шукайте знання від колиски до могили'.

В цьому прикладі перше речення не передає всієї вищої мети вихідного тексту. Тому воно вважається частковим перекладом, тоді як друге речення є оптимальним.

Слабкі та сильні версії

Користуючись словами Баяра, деякі переклади називаються слабкими версіями, оскільки вони відтворюють цілі вихідного тексту в «ослабленому вигляді» порівняно з оригіналом, тоді як інші називаються сильними версіями, оскільки вони використовують сильніші вирази для передачі цілей вихідного тексту. Для того, щоб пояснити ці типи, розглянемо відмінності на наступних прикладах:

(51) *Once bitten, twice shy* – 'Папір від сорому не червоніє' (слабка версія) або 'Укусивши один раз, стаєш вдвічі соромливішим' (оптимальна версія) або 'Обпікшись на молоці, будеш дуги і на воду' (сильна версія).

Віддаленість або наближеність цих варіантів (слабший/сильніший) до оптимального перекладу залежить від того, наскільки вони змінюють мету перекладу вихідного тексту.

У поганому перекладі читабельність є основною проблемою. Хоча текст перекладу може зберігати головну мету вихідного тексту, він читається

одержувачем з великими труднощами. Іншими словами, поганий переклад виникає тоді, коли перекладачеві не вдається передати мету вихідного тексту в читабельний цільовий текст. Нижче наведено приклад поганого перекладу.

(50) *Мене звинувачують у коханні до Лайли, але я – декан її кохання* – ‘They blame me for loving Laila, but I am with her love smitten’ (поганий переклад) або ‘They blame me for loving Laila, but I am deeply smitten with love for her’.

Перший приклад демонструє поганий переклад, оскільки читач не може легко зрозуміти мету оригіналу.

При неправильному перекладі текст перекладу не звучить читабельно і не зберігає надзавдання вихідного тексту. Приклад:

(49) *It is raining cats and dogs* – ‘Лле як з відра’ або ‘Дощ ллється’.

В цьому прикладі ми бачимо, що друге речення не тільки спотворює надзавдання вихідного тексту, але й вирване з контексту.

Нульова еквівалентність виникає тоді, коли між вихідним текстом і текстом перекладу немає точного еквівалента. Це трапляється, коли перекладач має справу з текстами, які містять культурно обумовлені слова або вирази. Прикладами таких слів є «коломийка» в українській мові та «screenshot» в англійській мові.

Насправді, нульова еквівалентність рідко зустрічається на рівні тексту, за винятком деяких літературних форм, таких як поезія та казки. У цьому випадку перекладач може вдатися до перекладацького відтворення.

Загалом, еквівалентність у перекладі можна виміряти за шкалою, яка варіюється від оптимальної еквівалентності до нульової еквівалентності. Ці ступені еквівалентності можуть бути виміряні рівнями наближення або віддалення від «вищої мети» вихідного тексту. У той час як оптимальна еквівалентність вважається найвищим рівнем перекладу або найбільш наближеним до вихідного тексту, нульова еквівалентність є найнижчим ступенем або найбільш віддаленим від мети вихідного тексту.

3.2 Застосування перекладацьких трансформацій для збереження прагматичних функцій засобів нерозуміння у перекладі текстів англомовного медійного дискурсу

Мова використовується не лише для того, щоб повідомляти про події у світі. Вона також використовується для передачі багатих ментальних моделей, які індивіди та культури вносять у процес комунікації.

Прагматичний підхід Хельміха [62: 31] стверджує, що тексти не мають значень, а скоріше, що, створюючи тексти, люди мають на увазі значення. Тобто перекладач намагається зрозуміти намір автора при створенні вихідного тексту для оригінальної аудиторії, а потім відтворює, наскільки це можливо, цей намір для цільової аудиторії, використовуючи мову перекладу.

Виходячи з традиційної точки зору, прагматика оперує двома різними фазами перекладацького завдання: по-перше, обробкою вихідного тексту (повідомлення), по-друге, концептуалізацією та переформулюванням цільового тексту (повідомлення). На обох етапах необхідне глибоке усвідомлення прагматично релевантних відмінностей, щоб досягти адекватного перекладу, здатного виконати свою комунікативну роль у цільовій мові та культурі. Як посередник, перекладач виступає насамперед як рецептор тексту, намагаючись зрозуміти і передати зміст вихідного тексту. Під час цієї фази розуміння перекладач пов'язаний з прагматикою вихідного тексту, яку він намагається належним чином декодувати і передати істинні та зрозумілі значення, закладені у вихідному тексті. Однак у процесі перекладу перекладач зобов'язаний враховувати прагматичні відмінності між вихідним і цільовим контекстом.

Для того, щоб текст можна було описати, в ньому повинні бути присутніми два типи структурних і зв'язкових відношень: локальні і глобальні. Перші можна пояснити «граматикою речення», про яку вже достатньо говорилося в попередньому матеріалі. До другого виду відносяться зв'язки, які не можуть бути враховані «безвідносно до функцій взаємної

пропозиції і частини тексту, що знаходиться за межами пропозиції, про яку йде мова». Отже, вивчення такого компонента неминуче припускало б довіру до лінгвістики тексту. По суті, поєднання цього лінгвістичного підходу є необхідною процедурною умовою аналізу на макрорівні. Іншими словами, аналіз не може проводитися в довільному порядку на відібраних реченнях, без урахування того, що ці речення повинні проявляти властивість глобальної зв'язності на додаток до своєї локальної зв'язності. Саме ця вимога задовольняється шляхом введення текстового компонента в аналіз на макрорівні. Аналіз повинен бути зосереджений на елементах в окремих реченнях, які, крім того, що відіграють певну роль у структурі самого речення, також сприяють його інтеграції в цілий текст, роблячи його певним чином залежним від інших речень того ж самого тексту. Ці залежні речення передають інформацію одне про одного, що змушує їх утворювати єдине ціле. Існує ще два джерела цієї взаємозалежності, а саме: текстовий і дискурсивний. Перше стосується різноманітності глобальної змінної та локальних зв'язкових маркерів у частинах тексту, а друге – функціонального зв'язку між цими частинами. Ще однією проблемою є макродисципліна опису мови, а саме «аналіз розмови». Це означає, що питання, яке слід поставити про мовну одиницю, полягає в тому, чого користувач сподівається досягти за допомогою цієї конкретної мови, тобто її вживання, на додаток до її форми. На макрорівні ця проблема представлена прагматичною складовою. У наш час очевидно, що текстова складова аналізу зсуву розглядає дані в їх широкому обсязі. Тому аналіз слід проводити з точки зору коректності тексту, що передбачає такі змінні, як словосполучення, повторення, еліipsis, посилення, заміни тощо.

На відміну від лінгвістичного значення, яке можна витягти з граматичних зв'язків в рамках даного тексту, прагматичне значення можна проаналізувати, лише звернувшись до культурного та/або лінгвістичного контексту цього тексту. Відповідно, аналіз прагматичних змін у перекладі можна здійснити, лише звернувши увагу на безпосередній культурний

контекст ситуації вихідного тексту і зіставивши його з аналогічним у мові перекладу. Це необхідно для того, щоб вказати можливі напрямки змін, коли перекладач бюро перекладів намагається передати те ж саме повідомлення мовою перекладу. У зв'язку з цим слід згадати теорію мовленнєвих актів, яка була започаткована деякими прагматиками, наприклад, Остіном [32: 83]. Це означає, що при аналізі необхідно враховувати такі змінні, як наміри автора або мовця, його очікування, час виголошення, значення істинності висловлювання, інші мовленнєві акти, здійснені в тій же ситуації, тощо. Іншими словами, при аналізі враховуватимуться основні функції мови як засобу спілкування в соціальному середовищі. Важливим тут є те, що реалізація цих функцій значно варіюється від однієї мови до іншої, що додає необхідності використання прагматичної складової в поточній моделі. Фактично ця варіативність у реалізації прагматичних функцій мови виражається у двох фазах. По-перше, мови використовують різні формальні засоби для розуміння подібних мовленнєвих актів. Ці формальні зміни включають всі лексичні і синтаксичні засоби, що допускаються граматикою кожної мови. По-друге, контекстуальний спектр, який передбачає здійснення конкретних дій, істотно відрізняється в залежності від культури тієї чи іншої країни. Крім того, на більш високому рівні делікатності культури можуть відрізнятися і правилами, коли ті чи інші мовленнєві акти можуть бути належним чином виконані.

З наведеного вище обговорення випливає, що класифікація мовленнєвих дій є універсальним явищем, мовна реалізація цих дій і правила їх виконання в одній мові не обов'язково мають точні еквіваленти в іншій мові і ставлять багато питань, пов'язаних з теорією перекладу. Для того, щоб зрозуміти, як це відбувається, всі ці відмінності необхідно пояснити, щоб вказати на можливі зміни в цій конкретній сфері. Ще однією вимогою до такого аналізу є виявлення в кожній мові того, які формальні засоби використовуються для тих чи інших мовленнєвих дій. А також порівняти

формальну реалізацію для того, щоб вказати на обов'язкові та додаткові зрушення між ними.

Прагматика перекладу – це широке поняття, яке охоплює не тільки прагматичне значення слова, але й низку проблем, пов'язаних з різними рівнями розуміння учасниками мовленнєвих актів певних смислів або повідомлень залежно від лінгвістичних або паралінгвістичних факторів [34: 216], тобто фонових знань. Прагматичний аспект перекладу слід розглядати з трьох позицій. Одним з них є передача прагматичного значення слів [33: 28]. Цей момент в першу чергу стосується перекладу національних реалій та безеквівалентних слів, тобто різних назв.

Термін «прагматичне значення слова» ще не є до кінця дослідженим. Але деякі лінгвісти зазначають, що прагматичний компонент значення слова, який реалізується в різного роду емотивних і стилістичних конотаціях, – це індивідуально-оказіональні або загальноповживані значення [46: 43-44]. Вони відображають умови вживання мовної одиниці, такі умови, як ситуація і місце спілкування, предмет і мета спілкування; соціальні, етнічні та індивідуальні особливості комунікантів, їхнє ставлення один до одного [51: 38-39]. Незалежно від того, чи виділяється прагматичний аспект у певний тип значення слова, чи розглядається він серед інших компонентів його значення, прагматичне значення, закріплене за словом, відіграє важливу роль, і його збереження забезпечує повну комунікативну адекватність перекладу оригіналу.

На рівні речення найпоширенішими трансформаціями, до яких вдається кожен перекладач, є: 1) опущення, 2) додавання, 3) транспозиція, 4) зміна граматичних форм, 5) компенсація втрат, 6) конкретизація, 7) генералізація, 8) антонімічний переклад, 9) розширення значення, 10) метонімічний переклад, 11) інтеграція речення, 12) фрагментація речення. Ці трансформації зумовлені відмінностями в граматиці та лексиці мови оригіналу та мови перекладу.

Прагматика як лінгвістичний термін означає аналіз мови з точки зору ситуативного контексту, в рамках якого здійснюються висловлювання, включаючи знання і переконання мовця і відносини між мовцем і слухачем [65: 15-18]. Прагматична інформація актуалізується при перекладі безеквівалентних лексичних одиниць, насамперед власних імен, географічних назв, національних реалій шляхом транскрипції та транслітерації. Але в деяких випадках при перекладі назв штатів, міст, графств та провінцій необхідна експлікація їх імпліцитної інформації. Наприклад:

Virginia – штат Вірджинія (США) (у випадку, якщо контекст вказує на те, що автор пише або говорить про США);

Alberta – провінція Альберта (Канада);

Surrey – графство Суррей (Англія).

Роз'яснення вимагається також у випадках, коли одна й та сама назва позначає кілька понять. При перекладі назв, що мають різне значення, слід також враховувати комунікативну ситуацію.

Таким чином, слово *lincoln* може використовуватися в наступних словосполученнях:

1) *She is studying in Lincoln* – Вона навчається в коледжі Лінкольна (в Оксфорді);

2) *My father participated in Lincoln last month* – Минулого місяця мій батько брав участь у скачках «Лінкольн»;

3) *Laura owns Lincoln breeds* – Лаура є володаркою лінкольнської породи довгошерстих вівців.

Як правило, власні назви перекладаються за допомогою транскрипції або транслітерації (або обох способів разом). Але коли власна назва набуває конотації як важливого прагматичного чинника, її слід перекладати на комунікативному, а не на семантичному рівні. Наприклад:

Midas – Надзвичайно багата людина.

Що стосується значення національних реалій, то найчастіше вони передаються за допомогою транскрипції або транслітерації, але дуже часто

необхідна також експлікація їх національного значення. Так, *borsh* – ‘борщ’ передається описовим перекладом – *thick meal cooked with vegetables* – ‘густа страва, приготована із овочей’.

Те ж саме з англійськими національними реаліями:

Selfie – автопортретна фотографія, як правило, зроблена на смартфон.

Конкретизація використовується тоді, коли щось у мові перекладу зазвичай виражається поняттями з більш вузьким значенням або коли збереження вихідних понять з більш широким значенням призвело б до незручного перекладу:

(45) *There were pictures on all the walls and there was a vase with flowers on the table* – На всіх стінах кімнати висіли картини, а на столі стояла ваза з квітами.

При перекладі назв державних свят також необхідний прагматичний підхід. Наприклад, дослівний переклад *Easter Monday* ‘Великодній понеділок’ не дає жодного уявлення про це свято. Більш зрозумілим для українського слухача є його тлумачення як першого понеділка після Великодня.

Деякі доповнення в перекладі допомагають зробити його більш точним і зрозумілим. Наприклад:

(44) *It was Friday and soon they'd go out to get drunk* – Була п'ятниця, день отримання зарплати. Незабаром ці люди вийдуть на вулицю і нап'ються.

Для того, щоб зробити цю інформацію експліцитною, потрібно було додати не тільки «день отримання зарплати», а й пояснити, що у Великій Британії люди отримують виплати щотижня, у п'ятницю.

(43) *The policeman waved me on* – ‘Поліцейський помахав мені рукою, показуючи що я можу проїжджати’ або ‘Поліцейський просигналив, що я можу проїжджати’.

Компактний англійський вираз *to wave on* не має компактного відповідника в українській мові.

Трапляються випадки, коли узагальнення використовується для заміни власної назви, як правило, магазинів, клубів, коледжів, шкіл тощо.

Наприклад:

(42) *I could see my father going in Walmart* – Я бачив, як мій батько заходив у гіпермаркет.

Узагальнення використовується тоді, коли щось у мові перекладу зазвичай виражається за допомогою понять з більш широким значенням або коли збереження вихідних понять з більш вузьким значенням призвело б до незручного перекладу. Наприклад:

(41) *She ordered a daiquiri* (дайкірі – солодкий алкогольний напій з рому та фруктового соку) – Вона замовила коктейль.

(40) *There used to be a Walgreens pharmacy around here. I need to buy some soda water* – Тут раніше був магазин. Мені потрібно купити газовану воду.

В останньому прикладі переклад *Walgreens pharmacy* як ‘аптека’ або ‘аптека «Волгрінз»’ був би не тільки незрозумілим для українця – адже в Україні не продають газовану воду в аптеках – але й непотрібним, оскільки для цілей комунікації магазин у даному контексті так само добре підходить. Більш ‘специфічна аптека’ або ‘аптека Walgreens’ перекладається тут більш загальним терміном ‘магазин’.

У деяких випадках слово, що позначає національну реалію, не є важливим у смисловій структурі тексту. Тоді перекладач може застосувати прийом опущення. Наприклад:

There were pills and medicines all over the place and everything smelled like Superdrug Cough Syrup.

Superdrug – це назва фармацевтичної фірми, продукція якої не продається в Україні і вона невідома українцям. Тому в перекладі її можна опустити.

(39) *Summer rains in Florida may be violent, while they last* – Влітку у Флориді бувають сильні зливи.

З точки зору української мови, вираз «поки вони тривають» є надлишковим і в перекладі на українську мову звучав би дуже неприродньо.

Антонімічний переклад передбачає заміну словосполучення або речення, що містить заперечення, словосполученням або реченням, яке не містить заперечення, і навпаки:

(38) *I don't think you're right* – Я думаю, що ви не маєте рації.

Інтеграція речень передбачає об'єднання двох чи більше речень в одне:

(37) *Your presence isn't required. Nor is it desirable* – Ваша присутність не потрібна і навіть небажана.

Фрагментація речення передбачає розбиття одного складного або складнопідрядного речення на два або більше простих речень:

(36) *People everywhere are confronted with the need to make decisions in the face of ignorance and this dilemma is growing* – Люди скрізь стикаються з необхідністю прийняття рішень за відсутності достатньої інформації. Ця проблема виникає все частіше і частіше.

Як інтеграція речень, так і фрагментація речень зумовлені міркуваннями когезії та когерентності тексту. Когезія – це мережа поверхневих зв'язків, які пов'язують слова і речення в тексті. Когерентність – це мережа концептуальних зв'язків, які лежать в основі поверхневого тексту. Обидва поняття стосуються способів, якими відрізки мови пов'язані один з одним. У випадку когезії відрізки мови пов'язані один з одним за допомогою лексичних і граматичних залежностей. У випадку зв'язності вони з'єднуються в силу концептуальних або смислових залежностей, які сприймаються користувачами мови.

Як інтеграція речень, так і фрагментація речень зумовлені міркуваннями когезії та когерентності тексту. Когезія – це мережа поверхневих зв'язків, які пов'язують слова і речення в тексті. Когерентність – це мережа концептуальних зв'язків, які лежать в основі поверхневого тексту. Обидва поняття стосуються того, як відрізки мови пов'язані один з одним. У випадку когезії відрізки мови пов'язані один з одним за допомогою

лексичних і граматичних залежностей. У випадку зв'язності вони з'єднуються в силу концептуальних або смислових залежностей, які сприймаються користувачами мови.

Метонімічний переклад схожий на розширення значення. Метонімія – це фігура мови, при якій одне слово або словосполучення замінюється іншим, з яким воно тісно пов'язане. Використання частини для цілого, цілого для однієї з частин або одного з двох суміжних понять для іншого є типовими метонімічними фігурами мови. Наприклад:

(35) *School broke up for the summer recess* – ‘Заняття припинилися. Всі пішли на літні канікули’ або ‘Почалися літні канікули’.

Зміна граматичних форм. Наприклад, в українському перекладі речення *Prime Minister Tony Blair was hit by a tomato* оригінальна конструкція *Passive Voice* змінюється на конструкцію *Active Voice*: ... ‘в британського прем'єра влучив помідор...’

Транспозиція передбачає зміну порядку слів у тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу. Як правило, англійське речення має порядок слів «підмет + присудок + об'єкт + прислівниковий додаток + місце + час»:

(33) *A delegation of Kyiv State University students arrived in Germany yesterday* – Вчора до Німеччини прибула група студентів з Київського державного університету.

Типове українське речення, як правило, має зворотний порядок слів: «час + місце + присудок + підмет + присудок + прислівниковий додаток».

Соціолінгвістичний аспект теорії перекладу передбачає розгляд перекладу як соціально зумовленого комунікативного процесу, соціальної норми перекладу та розгляд перекладу як відображення соціального світу. Об'єктами опису є різні види соціально обумовлених прагматичних відношень, які визначають сутність перекладу як комунікативного акту: прагматика вихідного тексту, що визначає його функціональний тип; прагматика тексту перекладу, орієнтованого на іншу культуру [70: 18]; орієнтація перекладача на виконання вимог суспільства, тобто соціальна

норма перекладу; прагматика мовних одиниць як вихідної, так і цільової мов, прагматика, яка пов'язана зі стратифікацією і ситуативними різновидами лексики.

Важливість соціолінгвістичних факторів для досягнення адекватності перекладу не можна недооцінювати. Це можна проілюструвати на прикладі можливих варіантів перекладу особового займенника *you*, який може перекладатися як 'ти', так і 'ви'. Прагматичний підхід до аналізу ситуації вкаже перекладачеві правильний шлях.

Підсумовуючи вищесказане, необхідно наголосити на важливості фонових знань перекладача. Тобто, глибоке знання історії, культури, побуту країни, мову якої він вивчає і повинен знати для того, щоб бути хорошим перекладачем.

Процес перекладу виявляє подвійну прагматичну спрямованість. З одного боку, він реалізується в межах внутрішньомовної комунікації і тому орієнтований на оригінал. З іншого боку, переклад є конкретним мовленнєвим актом, який прагматично орієнтований на певного реципієнта. Прагматичне завдання перекладу спрямоване на забезпечення максимальної еквівалентності з оригіналом. Прагматичний аспект перекладу є дуже важливим, особливо при перекладі національно-забарвлених одиниць лексики.

Висновки до розділу 3

Третій розділ містить практичне дослідження, трансформації та переклад речень за їх допомогою.

Підводячи підсумки по дослідженню, яке було проведено в третьому розділі, я можу сказати, що:

1. Ми детально провели практичний аналіз лінгвостилістичних непорозумінь в англійській мові та перекладацькі трансформації їх перекладу та відтворення в медійному дискурсі. Були розглянуті та проаналізовані

стратегії та шляхи перекладу та лінгвостилістичних непорозумінь в англійській та українській мовах. Були приведені приклади та їх детальний аналіз та переклад.

2. Ми зрозуміли на прикладах та їх перекладі, в яких випадках можна застосовувати відповідні перекладацькі трансформації. Цей розділ 3 допоміг детальніше висвітлити проблему перекладу лінгвостилістичних непорозумінь в практичному плані та відповісти на деякі запитання.

3. Ми опрацювали перекладацькі трансформації при відтворенні лінгвостилістичних непорозумінь. Ми провели практичний переклад та висвітлили результати досліджень.

4. Ми детально розкрили прагматичні функції лінгвостилістичних засобів непорозумінь та шляхи їх зберігання при перекладі. Ми обговорили типи перекладацьких трансформацій та навели їх приклади.

5. Ми опрацювали еквівалентний переклад та його типи. Ми навели приклади та шляхи перекладу лінгвостилістичних непорозумінь через еквівалентний переклад. Також ми виявили ступені еквівалентності та навели їх приклади.

6. Ми обговорили прагматичний аспект перекладу та прийшли до висновку, що він є дуже важливим для зберігання еквівалентності з оригіналом.

7. Ми обговорили важливість соціолінгвістичних факторів при перекладі, а також важливість фонових знань для перекладача, щоб бути дійсно хорошим професіоналом.

ВИСНОВКИ

Тема лінгвістичних нерозумінь при перекладі з англійської мови на українську й досі є актуальною для вивчення. Дослідження, проведені в даній кваліфікаційній роботі, допомогли краще вивчити та проаналізувати це явище в перекладознавстві та лінгвістиці.

Була досягнута мета цієї кваліфікаційної роботи – ми дослідили, описали та встановили методи перекладу лінгвостилістичних вираження непорозумінь з англійської мови на українську та знайшли шляхи подолання цієї проблеми.

Об'єктом дослідження виступали лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння, які викликають непорозуміння при перекладі їх з англійської на українську мову.

Предметом дослідження був пошук способів перекладу лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь з англійської мови на українську (на матеріалі американського серіалу 'Гарний лікар').

Методи дослідження, які були використані в даній роботі – еквівалентне відтворення українською мовою засобів нерозуміння у перекладах текстів англомовного медійного дискурсу та перекладацькі трансформації для збереження прагматичних функцій засобів нерозуміння у перекладі текстів. Методологічною основою наукових досліджень були дослідження в галузі медійного дискурсу.

Ми також обговорили теорію медійного дискурсу на матеріалі американського серіалу A Good Doctor 'Гарний лікар' та змогли краще дослідити цей тип дискурсу.

Завдання, які були поставлені та вирішені за допомогою цього дослідження:

- 1) було висвітлено поняття лінгвостилістичного нерозуміння;
- 2) була обговорена теорія перекладу лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь;

3) була детально обговорена теорія медійного дискурсу та його важливість як для досліджень лінгвістів, так і його роль у житті людей;

4) було проведено аналіз перекладацьких трансформацій та прагматичності при перекладі лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь;

5) було обговорено еквівалентний переклад та його застосування на практиці;

6) була проаналізовано актуальність даної проблеми в дані часи та місце лінгвостилістичних засобів вираження нерозумінь у медійному дискурсі.

У подальшому дана кваліфікаційна робота може допомогти у подальших дослідженнях лінгвостилістичних непорозумінь, їх перекладу, перекладацьких трансформацій, еквівалентного перекладу, прагматичних функцій та медійного дискурсу. Дана кваліфікаційна робота може бути використана дослідниками, вчителями, викладачами та письменниками при вивченні медійного дискурсу, в практичному курсі англійської літератури, при написанні навчальних посібників, присвячених лінгвостилістичним непорозумінням та лінгвістиці в українській та англійській літературах та кіно, а також в науково-дослідницькій роботі студентів. Вивчення лінгвостилістичних непорозумінь може бути пов'язане з багатьма предметами, тобто непорозуміння при перекладі та спілкуванні можуть виникати в багатьох галузях, таких як лінгвістика, філософія, прагматика, семантика, психологія, літературознавство, переклад, викладання мови тощо.

У результаті вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу в вищих навчальних закладах (розділи «Еквівалентний переклад», «Перекладацькі трансформації») та як матеріали, на які можна спиратися для проведення подальшого дослідження.

Ця кваліфікаційна робота допомогла заповнити прогалину у вивченні лінгвостилістичних засобів непорозумінь в англійській та українській мовах

та дати основу для подальшого дослідження цього явища серед студентів філологічних факультетів, викладачів англійської мови, перекладачів та лінгвістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Селіванова, О. І. Вимоги до професійного володіння мовами та проблеми мовленнєвої підготовки перекладача. Науковий журнал «Вісник», Серія: Філологічні науки, 2004. 198 с.
2. Ребрій О. В. Основи перекладацького скоропису: навч. посібник. 5-е вид., стер. Вінниця: Нова книга, 2020. 152 с.
3. Костюк С. С., Бакум З. П. Підходи до формування компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету, 2017. 369 с.
4. Sperber D., Deirdre W. Relevance: Communication and cognition. Oxford: Blackwell, 1995. 331 p.
5. Phillips, Patrick. Understanding film text: Meaning and experience. London: British Film Institute, 2000. 158 p.
6. Schlesinger I., Hurvitz S. The structure of misunderstandings. Pragmatics and Cognition, 2008. 585 p.
7. Desilla L. Reading between the lines, seeing beyond the images: An empirical study on the comprehension of implicit film dialogue meaning across cultures. The Translator, 2014. 214 p.
8. Airenti G., Bara B., Colombetti M. Conversational and behavior games in the pragmatics of discourse. Cognitive Science, 1993. 256 p.
9. Yus F. Towards a pragmatic taxonomy of misunderstandings. Rev. Canaria de EstudiosIngleses, 1999. 239 p.
10. Yus F. Misunderstandings and explicit/implicit communication. Journal of Pragmatics, 1999. 517 p.
11. Yus F. The what-do-you-mean Syndrome: A taxonomy of misunderstandings in Harold Pinter's plays. EstudiosIngleses de la Universidad Complutense, 1998. 100 p.
12. Tabor W., Galantucci B., Richardson D. Effects of merely local syntactic coherence on sentence processing. Journal of Memory and Language, 2004. 370 p.

13. Schank R., & Abelson R. Scripts, plans, goals and understanding. An inquiry into human knowledge structures. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1977. 256 p.
14. Humphreys-Jones C. Make, make do and mend: The role of the hearer in misunderstandings. Oxford, England: Pergamon Press, 1986. 126 p.
15. Fraser B. No conversation without misinterpretation. Berlin, Germany: de Gruyter, 1993. 153 p.
16. Escandell-Vidal V. Towards a cognitive approach to politeness. Oxford, England: Pergamon, 1996. 650 p.
17. Entman R.M. Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 1993. 58 p.
18. Burgoon J.K., Berger C.R., Waldron V.R. Mindfulness and interpersonal communication. *Journal of Social Issues*, 2000. 127 p.
19. Bransford J.D., Johnson M. K. Considerations of some problems of comprehension. San Diego: Academic Press, 1973. 438 p.
20. Bou-Franch P. Misunderstandings and unofficial knowledge in institutional discourse. Frankfurt a. M., Deutschland: PeterLang, 2002. 323 p.
21. Blakemore D. Linguistic form and pragmatic interpretation: The explicit and the implicit. London, England: Routledge, 1989. 62 p.
22. Ardissono L., Boella G., Damiano R. A computational model of misunderstandings in agent communication. *International Journal of Human-Computer Studies*, 2004. 748 p.
23. Weigand E. Misunderstanding: The standard case. *Journal of Pragmatics*, 1999. 763 p.
24. Varonis E. M., Gass S. Non-native/non-native conversations: A model for negotiation of meaning. *Applied Linguistics*, 1985. 90 p.
25. Tannen D. *You Just Don't Understand. Women and Men in Conversation*. Virago, 1991. 330 p.
26. Smit U. *English as a Lingua Franca in Higher Education: A Longitudinal Study of Classroom Discourse*. De Gruyter, 2010. 477 p.

27. Seidlhofer B. Accommodation and the idiom principle in English as a Lingua Franca. *Intercultural Pragmatics*, 2009. 215 p.
28. Schegloff E. A. Some sources of misunderstanding in talk-in-interaction. *Linguistics*, 1987. 218 p.
29. Pitzl M.-L. English as a Lingua Franca in International Business: Resolving Miscommunication and Reaching Shared Understanding. VDM Müller, 2010. 192 p.
30. Piller I. Bilingual Couples Talk: The Discursive Construction of Hybridity. John Benjamins, 2002. 327 p.
31. Mustajoki A. A speaker-oriented multidimensional approach to risks and causes of miscommunication. *Language and Dialogue*, 2012. 216 p.
32. Mauranen A., Ranta E. English as a Lingua Franca: Studies and Findings. Cambridge Scholars, 2010. 385 p.
33. Mauranen A. Signaling and preventing misunderstanding in English as lingua franca communication. *International Journal of the Sociology of Language*, 2006. 177 p.
34. Marková I., Graumann C. F., Foppa K. Mutualities in Dialogue. Cambridge University Press, 1995. 304 p.
35. Linell P. Troubles with mutualities: Towards a dialogical theory of misunderstanding and miscommunication. Marková, 1995. 213 p.
36. Levinson S. C. Deixis: *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Vol. 2. Pergamon, 1994. 853 p.
37. Kaur J. Intercultural communication in English as a lingua franca: Some sources of misunderstanding. *Intercultural Pragmatics*, 2011. 116 p.
38. Kaur J. Pre-empting problems of understanding in English as a Lingua Franca. Cambridge Scholars Publishing, 2010. 392 p.
39. Kalocsai K. Communities of Practice and English as a Lingua Franca: A Study of Students in a Central European Context. De Gruyter, 2014. 262 p.
40. Jenkins J. The Phonology of English as an International Language: New Models, New Norms, New Goals. Oxford University Press, 2000. 506 p.

41. Humphreys-Jones C. An investigation of the types and structure of misunderstandings. PhD thesis, Newcastle University, 1986. 319 p.
42. House J. Misunderstanding in intercultural communication: Interactions in English as lingua franca and the myth of mutual intelligibility. Stauffenburg, 1999. 832 p.
43. Gumperz J. J. Mutual inferencing in conversation. Markováet, 1995. 162 p.
44. Grice P. Studies in the Way of Words. Harvard University Press, 1989. 406 p.
45. Giles H. Communication accommodation Theory. Baxter L. A., Braithwaite D. O. (eds): Engaging Theories in Interpersonal Communication: Multiple Perspectives. Sage, 2008. 162 p.
46. Foppa K. On mutual understanding and agreement in dialogues. Markováet, 1995. 149 p.
47. Firth A. The discursive accomplishment of normality: On 'lingua franca' English and conversation analysis, *Journal of Pragmatics*, 1996. 237 p.
48. Dascal M. Interpretation and Understanding. John Benjamins, 2003. 738 p.
49. Beldad A., Steehouder M. Not that button but the other: Misunderstanding and non-understanding in helpdesk encounters involving nonnative English speakers, *Technical Communication*, 2012. 593 p.
50. Bazzanella C., Damiano R. The interactional handling of misunderstanding in everyday conversations, *Journal of Pragmatics*, 1999. 817 p.
51. Venuti L. The translation studies reader. London and New York: Routledge, 2000. 539 p.
52. Miremedi S. A. Theories of translation and interpretation. Tehran: SAMT, 1991. 114 p.
53. Lorscher W. A psycho linguistic analysis of translation processes. *Meta*, 1996. 172 p.

54. Kelly D. A handbook for translator trainers: A guide to reflective practice. Manchester, UK: St. Jerome, 2005. 418 p.
55. Hatim B., & Munday J. Translation: An advanced source book. London: Routledge, 2004. 58 p.
56. Bell R. T. Translation and translating: Theory and practice. London and New York: Longman, 1991. 162 p.
57. Bool C. L. Human Communication: principles, contexts, and skills. New York: Saint Martin's Press, 1980. 325 p.
58. Baker M. In other words: A course book on translation. London: Routledge, 1992. 400 p.
59. Bergen D. Translation strategies and the students of translation. Jorma Tommola, 2010. 125 p.
60. Newmark P. Approaches to Translation. Oxford: Pergamon Press Ltd, 1981. 213 p.
61. Fludernik M. The fictions of language and the languages of fiction: The linguistic representation of speech and consciousness. London: Routledge, 2014. 556 p.
62. Munday J. Introducing translation studies: Theories and applications. New York: Routledge, 2010. 698 p.
63. Nicoll J. Linguist, 2002. 492 p.
64. Spinzi C. Translation or Transcreation? Discourses, Texts and Visuals. Cambridge Scholars Publishing, 2018. 183 p.
65. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., & Finegan E. Grammar of spoken and written English. Edimburgh: Pearson Education Limited, 1999. 384 p.
66. Tipton R., & Desilla S. The Routledge Handbook of Translation and Pragmatics. London and New York: Routledge, 2019. 474 p.
67. Branchadell A., & West L. M. John Benjamins Publishing, 2005. 295 p.
68. Guidère M. Aspects of translation. Oxford University Press, 2000. 538 p.
69. Jackendoff R. S. Semantics and cognition. Cambridge: The MIT Press, 1986. 539 p.

70. Venuti L. *Strategies of translation*. London and New York: Routledge, 1998. 486 p.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(EUD) – English-Ukrainian Dictionary. URL: <http://www.englishukrainiandictionary.com>

(LDCE) – Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow: Pearson Longman, 2007. 927p.

(OED) – The Oxford English Dictionary. Oxford: Oxford University Press, 2014. 963p.

(WEUDE) – Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language. New York, 1996. 674p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(TGD) – The TV Show. The Good Doctor. URL:

<https://tvshowtranscripts.ourboard.org/viewforum.php?f=857>

ДОДАТОК

**Лінгвостилістичні засоби вираження нерозуміння в
американському серіалі A Good Doctor ‘Гарний лікар’ та їх відтворення
в українськомовному перекладі**

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	The day that the copper pipes in the old building smelled like burnt food, my brother <u>went to heaven</u> in front of my eyes.	Того дня, коли з мідних труб старої будівлі запахло горілою їжею, мій брат <u>помер</u> на моїх очах.
2.	They should have <u>had children of their own</u> and loved those children.	Вони повинні були <u>мати своїх дітей</u> і любити цих дітей.
3.	If you're a good person, <u>every now and again</u> , you're gonna feel like an idiot.	Якщо ти хороша людина, <u>час від часу</u> ти будеш відчувати себе ідіотом.
4.	When something bad happens, we have to remember <u>we're not defined by any one thing</u> .	Коли трапляється щось погане, ми повинні пам'ятати, що <u>ми не характеризуємось якимось одним вчинком</u> .
5.	<u>What good does it do to give up if you're already heartbroken?</u>	<u>Який сенс здаватися, якщо твоє серце вже розбите?</u>
6.	Every relationship <u>is out of control</u> .	Кожні стосунки <u>виходять з-під контролю</u> .
7.	It's not about how small or how big the venture is, it's about <u>doing something that's yours</u> .	Справа не в тому, наскільки мале чи велике підприємство, а в тому, щоб <u>займатися своєю справою</u> .
8.	Hearts are amazing things. You'd never know it by looking at them,	Серця – дивовижні речі. Дивлячись на них, ніколи не

	but somehow they have <u>all the room we need</u> .	скажеш, але якимось чином в них є <u>стільки місця, скільки нам потрібно</u> .
9.	No one can <u>put a value</u> on your smile.	Ніхто не може <u>оцінити</u> вашу посмішку.
10.	I want to be known as a good doctor, not a <u>good autistic doctor</u> .	Я хочу, щоб мене знали як <u>хорошого лікаря</u> , а не як <u>хорошого лікаря-аутиста</u> .
11.	The project was completed a week past its <u>deadline</u> .	Проект був завершений на тиждень раніше <u>запланованого терміну</u> .
12.	The work is difficult and requires a lot of <u>skill</u> .	Робота складна і вимагає великої <u>майстерності</u> .
13.	Attention must be given to <u>team building</u> .	Необхідно приділяти увагу <u>згуртуванню колективу</u> .
14.	He <u>tutored</u> 22 research students.	Він <u>був наставником</u> 22 аспірантів.
15.	When you select one, an alphabetical listing of the games you can play will pop up with a <u>screenshot</u> from the game.	Коли ви виберете одну з них, з'явиться алфавітний список ігор, в які ви можете грати, зі <u>знімком екрана</u> з гри.
16.	The photographer has an impressive <u>portfolio</u> that holds an assortment of images he has taken in his career.	Фотограф має вражаюче досье, в якому зібрано широкий спектр знімків, зроблених ним за час своєї кар'єри.
17.	These handy <u>gadgets</u> are available at most home improvement outlets.	Ці зручні <u>прилади</u> можна придбати у більшості будівельних магазинів.
18.	We opened new <u>accounts</u> at a bank last week.	Минулого тижня ми відкрили нові <u>рахунки</u> в одному з банків.

19.	I like a challenge <u>once in a while</u> .	Мені подобається <u>час від часу</u> кидати виклик.
20.	We are certainly seeing a lot of <u>hype</u> by some companies.	Ми, безумовно, бачимо багато <u>ажіотажу</u> з боку деяких компаній.
21.	Nevertheless, this is a <u>must read</u> for Crichton fans.	Тим не менш, це <u>обов'язкова до прочитання</u> книга для шанувальників творчості Крічтона.
22.	Overall it is more of an interesting tool to teach analyzing discourse than an analysis of language in <u>comics</u> .	Загалом, це скоріше цікавий інструмент для навчання аналізу дискурсу, ніж аналізу мови в <u>мальописах</u> .
23.	<u>Bullying</u> is always bad, but not always actionable.	<u>Цькування</u> – це завжди погано, але не завжди дієво.
24.	He asked for some <u>feedback</u> from his boss.	Він попросив про <u>зворотній зв'язок</u> від свого шефа.
25.	A <u>sticker</u> on a bag caught my interest.	Мене зацікавила <u>наліпка</u> на сумці.
26.	Braccio was a <u>hater</u> of idleness.	Браччо був <u>противником</u> неробства.
27.	Marketers and agencies commonly consider celebrities as a good <u>influencer</u> with endorsement work.	Маркетологи та агенції зазвичай розглядають знаменитостей як хороших <u>впливових осіб</u> , які працюють з рекламодавцями.
28.	I'm just <u>chilling out</u> in front of the TV.	Я просто <u>відпочиваю</u> перед телевізором.
29.	<u>Styling</u> is handsome and overall it bears favorable comparison with more expensive executive cars.	<u>Дизайн</u> гарний і в цілому вигідно відрізняється від більш дорогих представницьких автомобілів.

30.	The Hall of Fame quarterback definitely wasn't the <u>newsmaker</u> .	Квотербек із Залу слави точно не був <u>головною новиною</u> .
31.	Charlie Manganelli, our chief <u>speechwriter</u> , always included such a self-deprecatory line.	Чарлі Манганеллі, наш головний <u>доповідач</u> , завжди включав такий самокритичний рядок.
32.	The <u>banner</u> fluttered in the breeze.	<u>Плакат</u> тріпотів на вітрі.
33.	A delegation of Kyiv State University students arrived in Germany yesterday.	Вчора до Німеччини прибула група студентів з Київського державного університету.
34.	Prime Minister Tony Blair <u>was hit by a tomato</u> .	В британського прем'єра Тоні Блера <u>влучив помідор</u> .
35.	School broke up for the summer recess.	Заняття припинилися. Всі пішли на літні канікули.
36.	People everywhere are confronted with the need to make decisions in the face of ignorance and this dilemma is growing.	Люди скрізь стикаються з необхідністю прийняття рішень за відсутності достатньої інформації. Ця проблема виникає все частіше і частіше.
37.	Your presence isn't required. Nor is it desirable.	Ваша присутність не потрібна і навіть небажана.
38.	I don't think you're right.	Я думаю, що ви не маєте рації.
39.	Summer rains in Florida may be violent, <u>while they last</u> .	Влітку у Флориді бувають сильні зливи.
40.	There used to be a <u>Walgreens pharmacy</u> around here. I need to buy some soda water.	Тут раніше був <u>магазин</u> . Мені потрібно купити газовану воду.
41.	She ordered a <u>daiquiri</u> .	Вона замовила <u>коктейль</u> .
42.	I could see my father going in <u>Walmart</u> .	Я бачив, як мій батько заходив у <u>гіпермаркет</u> .

43.	The policeman <u>waved me on</u> .	Поліцейський <u>просигналив</u> , що я можу проїжджати.
44.	It was Friday and soon they'd go out to get drunk.	Була п'ятниця, день отримання зарплати. Незабаром ці люди вийдуть на вулицю і нап'ються.
45.	There were pictures on all the walls and <u>there was</u> a vase with flowers on the table.	На всіх стінах кімнати висіли картини, а на столі стояла ваза з квітами.
46.	Laura owns <u>Lincoln</u> breeds.	Лаура є володаркою лінкольнської породи <u>довгошерстих вівців</u> .
47.	My father participated <u>in Lincoln</u> last month.	Минулого місяця мій батько брав участь у <u>скачках «Лінкольн»</u> .
48.	She is studying in <u>Lincoln</u> .	Вона навчається в <u>коледжі Лінкольна (в Оксфорді)</u> .
49.	It is raining <u>cats and dogs</u> .	Лле як з відра.
50.	They blame me for loving Laila, but I am <u>deeply smitten with love for her</u> .	Мене звинувачують у коханні до Лайли, але я – <u>декан її кохання</u> .
51.	Once bitten, twice shy.	Обпікшись на молоці, будеш дуги і на воду.
52.	Never too old to learn.	Навчання не має вікових обмежень.
53.	He was <u>armed to his teeth</u> .	Він був <u>добре підготовлений</u> .
54.	<u>Part of my weirdness is</u> that I persevere.	<u>Частково моя дивність полягає</u> в тому, що я наполегливий
55.	He has <u>an attitude</u> .	У нього <u>така позиція</u> .
56.	New study of obesity looks for larger test group.	Нове дослідження ожиріння шукає більшу групу для випробувань.

57.	Panda mating fails; veterinarian takes over.	Спарювання панди не вдається; ветеринар бере це на себе.
58.	The boy has a <u>bat</u> under his arm.	Під пахвою у хлопця <u>біта</u> .
59.	I'll send you the link to our <u>online</u> forum.	Я надішлю вам посилання на наш <u>інтернет-форум</u> .
60.	The only way to stop a <u>hacker</u> is to think like one!	Єдиний спосіб зупинити шахрая – думати як він!
61.	Sally <u>was running late</u> today, so she had to put her hair in a ponytail.	Саллі сьогодні <u>запізнювалася</u> , тому їй довелося зібрати волосся у хвіст.
62.	Doctors <u>make</u> the worst patients.	З лікарів <u>виходять</u> найгірші пацієнти.
63.	<u>Keep your mind</u> open.	<u>Будьте</u> відкритими.
64.	Women <u>in power</u> are worse than men.	Жінки у <u>керівництві</u> гірші за чоловіків.
65.	You see a human being with all of their strengths and flaws. And you should never <u>lose</u> that, even if it does make the job harder.	Ти бачиш людину з усіма її перевагами та недоліками. І цього ніколи не можна <u>забувати</u> , навіть якщо це ускладнює роботу.
66.	We all <u>end up</u> changing.	Ми всі <u>врешті-решт</u> змінюємося.
67.	You just got to try and make it a good change.	Треба лише намагатися, щоб це були хороші зміни.
68.	When in Rome, do as the Romans.	Серед вовків жити – по-вовчому вити.
69.	Don't judge a book by its cover.	Зустрічають по одягу, проводжають по розуму.
70.	Strike while the iron is hot.	Всьому свій час.
71.	Practice makes perfect.	Повторення – мати навчання.

72.	Don't make a mountain out of an anthill.	Не роби з мухи слона.
73.	Actions speak louder than words.	Людина красна не словами, а добрими справами.
74.	Curiosity killed the cat.	Цікавій Варварі на базарі носа відірвали.
75.	The grass is always greener on the other side of the hill.	Всюди добре, де нас нема.
76.	Speak of the devil.	Про вовка промовка а вовк на поріг.
77.	A cat <u>with nine lives</u> .	<u>Живучий</u> , як кішка.
78.	A drop in the <u>ocean</u> .	Крапля в <u>морі</u> .
79.	A man is known by the company he keeps.	Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.
80.	A cat in gloves catches no mice.	Любиш кататися – люби і саночки возити.
81.	A gift in the hand is better than two promises.	Краще синиця в долоні, ніж журавель в небі.
82.	Don't quarrel with your bread and butter.	Не плюй в криницю – прийдеться води напитися.
83.	Go home and say your prayers.	Не сунь носа в чужі справи.
84.	He that has a great nose thinks everybody is speaking of it.	На злодієві шапка горить.
85.	When pigs fly.	Коли рак на горі свисне.
86.	Put that in your pipe and smoke it.	Зарубай це собі на носі.
87.	Blood is <u>thicker</u> than water.	Кров – <u>це</u> не вода.
88.	The squeaky wheel gets the grease.	Поки грім не вдарить – чоловік не перехреститься.

89.	Where there's a will, there's a way.	Було б бажання – знайдеться шлях.
90.	The early bird catches the worm.	Хто рано встає, того удача чекає.
91.	It's better to be safe than sorry.	Сім разів відміряй – один раз відріж.
92.	It's the tip of the iceberg.	Це лише невелика частина реально існуючих проблем.
93.	If you scratch my back I'll scratch yours.	Як ти до мене, так і я до тебе.
94.	Out of sight, out of mind.	Геть із очей, геть із серця.
95.	My hands are tied.	Зв'язаний по руках і ногах.
96.	Still waters run deep.	У тихому болоті чорти водяться.
97.	It's no use crying over spilled milk.	Не потрібно страждати над тим, що вже сталося, адже нічого назад не повернути.
98.	Do not bite the hand that feeds you.	Не рубай гілку, на якій ти сидиш.
99.	Many hands make light work.	Одна голова добре, а дві – краще!
100.	The pen is mightier than the sword.	Все, що написано пером, не вирубаєш сокирою.

SUMMARY

The master degree thesis is devoted to the linguistic and stylistic means of expressing misunderstanding in the English-language media discourse and the ways of their transmission into Ukrainian (based on the material of the American series *A Good Doctor*). The aim of this thesis is to investigate, describe and establish methods of translation of linguistic and stylistic expressions of misunderstanding from English into Ukrainian. The objectives that were set and achieved in this thesis:

- 1) the concept of linguistic misunderstanding was highlighted;
- 2) the theory of translation of linguistic and stylistic means of expressing misunderstandings was discussed;
- 3) the theory of media discourse was discussed;
- 4) analysis of translation transformations and pragmatism in the translation of linguistic and stylistic means of expressing misunderstandings;
- 5) equivalent translation and its application were discussed;
- 6) the relevance of this problem and the place of linguistic and stylistic means of expressing misunderstandings in media discourse were analyzed.

The research methods used in this thesis are the equivalent reproduction of the means of misunderstanding in the Ukrainian language in the translations of the texts of English-language media discourse and translation transformations to preserve the pragmatic functions of the means of misunderstanding in the translation of texts. In the course of the work, the methods of translating linguistic and stylistic expressions of misunderstanding from English into Ukrainian were researched, described and established, and the translation analysis of the actual research material (linguistic and stylistic means of misunderstanding in media discourse, 100 units in total) was carried out.